

รายงานการวิจัย

เรื่อง

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีทางการเกษตรต่อแบบแผนการดำรงชีวิต
ของชาวนนท : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนบ้านนางแล จังหวัดเชียงราย

โดย

วรรณะ	รัตนพงษ์
วิทยา	วรรณศิริ
รณิกา	ปิงเมือง
สำเร็จ	วานิชกร

โดยได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ

ปี 2532

ก.

บทคัดย่อ

รายงานการวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตของชาวชนบท หลังจากนำเอาเทคโนโลยีทางการเกษตรมาใช้ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงและผลกระทบของพฤติกรรมและทัศนคติของคนในชนบท อันเนื่องมาจากการนำเทคโนโลยีใหม่มาใช้ พื้นที่เป้าหมายคือ บ้านนางแล หมู่ 2 ตำบลบ้านค้อ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย วิธีการศึกษาใช้วิธีการเชิงคุณภาพด้วยการสังเกตและสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนแห่งนี้มีการรับเอาเทคโนโลยีใหม่ทางการเกษตรเข้ามาอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปุ๋ย ฮอร์โมนทางใบ ยาฆ่าหญ้า รถไถนาขนาดเล็ก และเทคนิควิธีการปลูก เพราะมีพืชหลักที่ปลูกกันอย่างกว้างขวางคือ สับปะรดพันธุ์น้ำผึ้ง ที่เรียกกันอีกชื่อหนึ่งว่าสับปะรดนางแล ผลกระทบจากการรับเอาเทคโนโลยีใหม่ทางการเกษตร เข้ามาพบว่าก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านเศรษฐกิจ เพราะการปลูกสับปะรดให้ผลตอบแทนสูงกว่าข้าวและพืชอื่น แม้ว่าจะลงทุนสูง เนื่องจากเทคโนโลยีใหม่และเนื่องจากความแรงก็ตาม เมื่อเกษตรกรส่วนใหญ่มีรายได้สูงขึ้น พฤติกรรมวิถีชีวิตก็เปลี่ยนแปลงมากขึ้น มีการจัดหาเครื่องอำนวยความสะดวกในรูปแบบต่าง ๆ มากขึ้น ทั้งพาหนะเดินทาง คือรถจักรยานยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้าภายในบ้าน และการขอเติมปลูกสร้างบ้านเรือนแบบสมัยใหม่ ทางด้านสังคมพบว่า มีสภาพดีขึ้นทั้งทางด้านการศึกษา สุขภาพอนามัย ปัญหาสังคมไม่ปรากฏรุนแรง การเปลี่ยนแปลงทางด้านประเพณีและวัฒนธรรมไม่เด่นชัด เพราะคนเขาค้นแก่และวัยกลางคนยังยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเพณีวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา แต่วัยรุ่นให้ความสนใจกับค่านิยมใหม่เพิ่มมากขึ้น ทางด้านการเมือง การปกครองในชุมชนระบบประชาธิปไตยถูกนำมาใช้มากขึ้น ในระบบการที่ได้มาซึ่งผู้นำและคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ แต่ยังมีคัตว์บุคคลมากกว่าหลักการ

ผลกระทบที่สำคัญคือ กระทบต่อระบบนิเวศ เพราะการใช้ยาฆ่าหญ้าทำให้สารพิษตกค้างในดินสูง และการที่ที่ดินมีมูลค่าสูงขึ้น ทำให้เกษตรกรส่วนหนึ่งจำหน่ายที่ดินไปทำให้ที่ดินส่วนหนึ่งตกเป็นของชาวเมืองหรือคนต่างถิ่น

๒.

คำขอบคุณ

รายงานการวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องกับหลายท่าน คณะผู้วิจัย
ต้องขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งประชาชนในหมู่บ้านนางแล ผู้ใหญ่บ้าน และ
ประธานคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ รวมทั้งเจ้าหน้าที่พัฒนากร เกษตรตำบล และเจ้าหน้าที่ประจำสถานี
อนามัยประจำตำบล

คณะบุคคลที่ผู้วิจัยต้องขอขอบคุณเป็นอย่างสูงคือ คณะอนุกรรมการวิจัยวัฒนธรรมภาคเหนือ
ที่กรุณาให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ และขอขอบคุณสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติที่ให้การ
สนับสนุนทางค่านงบประมาณเพื่อการวิจัยครั้งนี้

คณะผู้วิจัย

ก.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก.
คำขอบคุณ	ข.
บทที่ 1 บทนำ	1
บทที่ 2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
บทที่ 3 สภาพโดยทั่วไปของพื้นที่ศึกษา	13
บทที่ 4 ชุมชนบ้านนางแลกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม และการปกครอง	28
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	52

1.1 ความสำคัญของปัญหาที่ทำการวิจัย

จากการที่รัฐบาลได้ดำเนินการพัฒนาชนบทมาเป็นระยะเวลานานตั้งแต่แผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 - 5 โดยมีสาระสำคัญของแผนพัฒนาในแต่ละฉบับที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาชนบท คือ แผนพัฒนา ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504-2509) ได้กำหนดแนวทางหลักในการพัฒนาประเทศ เน้นเฉพาะด้านเศรษฐกิจเป็นสำคัญ โดยเฉพาะการลงทุนในสิ่งก่อสร้างขั้นพื้นฐานในรูปของระบบการคมนาคมขนส่ง ระบบเขื่อนเพื่อการชลประทาน และระบบสาธารณสุข โภคขั้นพื้นฐานอื่น ๆ ทั้งนี้เพื่อเพิ่มผลผลิต แผนพัฒนา ๗ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510-2514) แนวทางการพัฒนา ยังคงยึดตามแผนพัฒนา ๗ ฉบับที่ 1 แผนพัฒนาฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519) ในด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจและยกระดับการผลิตมีเป้าหมายสำคัญอยู่ที่การเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร ซึ่งเป็นการเพิ่มรายได้แก่ประชาชนในชนบท ในแผนพัฒนา ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 - 2524) มุ่งเน้นแนวทางหลักในการพัฒนาที่สำคัญ 2 ประการคือ การมุ่งเน้นการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยมุ่งขยายการผลิตสาขาเกษตรและปรับปรุงโครงสร้างอุตสาหกรรมและแรงงานและปรับปรุงการบริหารทรัพยากรหลักของชาติในแผนพัฒนา ๗ ฉบับที่ 5 ได้เน้นการพัฒนาชนบทเขตพื้นที่ยากจน (วารสารเศรษฐกิจและสังคม, 2528, 48-57) ด้านการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาให้ประชาชนได้เรียนรู้และปรับใช้ในการพัฒนาการอาชีพประเภทต่าง ๆ ทั้งด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรมในครอบครัว และการหัตถกรรม และในแผนพัฒนา ๗ ฉบับที่ 6 ยังคงเน้นการพัฒนาชนบทและขยายขอบเขตกว้างออกไปคลุมพื้นที่ชนบททั้งประเทศ โดยเน้นการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการพัฒนาทุก ๆ ด้าน (วารสารเศรษฐกิจและสังคม, 2530, 17) ประชาชนในชนบทได้รับเอาเทคโนโลยีไปปรับใช้ในวิธีการทำการเกษตรและอาชีพอื่น ๆ กันอย่างกว้างขวาง เช่น พบว่าตลอดแผนพัฒนา ๗ ฉบับที่ 5 มีเกษตรกรกว่า 6 หมื่นราย ได้รับการแจกพันธุ์ข้าว ให้ผลผลิตสูงขึ้นจากเดิมเฉลี่ย 10 ก.ก./ไร่และเกษตรกรกว่า 1 แสนราย ได้รับการปรับปรุงพันธุ์พืชไร่ ที่ให้ผลผลิตสูงขึ้นจากเดิม

เฉลี่ยร้อยละ 18 (วารสาร เศรษฐกิจและสังคม, 2530, 37) ซึ่งการรับเอาเทคโนโลยีไปใช้ในการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตประจำวันนั้น น่าจะมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตของบุคคลในสังคมบ้างไม่มากนัก

การที่ชุมชนชนบทปัจจุบันนี้ ได้มีการพัฒนาโดยการนำเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้าไปใช้ในชุมชนชนบท จนทำให้ระบบการอาชีพระดับไร่นามีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก และจากผลการเปลี่ยนแปลงอันสืบเนื่องมาจากการยอมรับเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในทางอาชีพต่าง ๆ อาจมีผลให้ระบบทางสังคมของชุมชนชนบทเปลี่ยนแปลงไป สังคมชนบทดั้งเดิมของไทยที่มีข้อดีหลายประการ เช่น ความเป็นเพื่อนบ้านกันดี มีการร่วมมือและแลกเปลี่ยนแรงงาน มีความสัมพันธ์แบบผู้ใหญ่น้อย อาจจะเปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างอื่น ได้มีการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวมีผลต่อค่านิยมและความเชื่อ คือ ครอบครัวที่มีฐานะเศรษฐกิจดีจะมีค่านิยมและความเชื่อที่ทันสมัยขึ้น โดยเฉพาะชาวไทยพื้นราบเท่านั้น ชาวไทยภูเขาได้มีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติและความเชื่อใหม่ เช่น พบว่าชาวเขาเผ่าแม้วที่มีฐานะดี ประสบการณ์ดี มีหัวสมัยใหม่ ยินดีให้ความร่วมมือในการวางแผนครอบครัว แต่ในขณะที่เดียวกันทัศนคติ ค่านิยมและพฤติกรรมที่เป็นตัวต้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมก็ยังคงปรากฏอยู่ในสังคมชนบท เพราะยังมีอิทธิพลอื่นเป็นตัวกำหนด เช่น ค่านิยมของชาวบ้านที่เชื่อในเรื่องของความศักดิ์สิทธิ์ และกรรมชานาตามชนบทในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จึงมีความเชื่อว่าการประกอบพิธีแห่นางแมว จะช่วยทำให้ฝนตกยามที่เกิดความแห้งแล้ง หรือชาวเขาบางเผ่าที่ไม่ยอมมาใช้บริการวางแผนครอบครัว เนื่องจากขัดกับค่านิยมที่ต้องการมีบุตร เป็นจำนวนมาก เพื่อเป็นแรงงานในครอบครัว หรือความรู้สึกรู้สึกว่าเป็นการขัดต่อขนบธรรมเนียมประเพณี หรือชาวไทยพื้นราบในเขตชลประทานบางกลุ่มในเขต จ. เชียงใหม่ ไม่ยอมรับระบบปลูกพืชตลอดปี เพราะขัดความเคยชิน เพราะฉะนั้นแม้ว่าประเทศไทยได้รับการพัฒนาโดยจัดแผนพัฒนาจนกระทั่งถึงปัจจุบันรวมแล้วได้ 6 แผน เป็นระยะเวลาถึง 30 ปี พฤติกรรมเชิงต่อต้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมยังปรากฏอยู่ แม้ว่ารัฐบาลจะพยายามพัฒนาเพื่อยกระดับรายได้และมาตรฐานการครองชีพของประชาชนมาทุกยุคทุกสมัยก็ตาม

สภาพของปัญหาเช่นนี้มีผลเสียทางด้านการวางแผนพัฒนาชนบทที่สำคัญ 2 ลักษณะคือ

1. ไม่ทราบความเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม อย่างชัดเจน ว่าได้มีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านวิถีชีวิตของชาวบ้านในชุมชนชนบทหรือไม่อย่างไร และการเปลี่ยนแปลงนั้นมีผลดีผลเสีย ต่อการพัฒนาสังคมหรือชุมชนหรือไม่ มากน้อยเพียงใด

2. ลักษณะแรงกดดัน หรือ กระบวนการทางสังคมที่ยังมีลักษณะการต่อต้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคม อันเนื่องมาจากผลกระทบของการนำเทคโนโลยีเข้าไปใช้ในการพัฒนาต่าง ๆ ในชนบทเป็นอย่างไร มีความรุนแรงหรือไม่เพียงใด

ลักษณะของการขาดข้อมูลข้างต้น ทำให้การวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับทางสังคม ไม่สามารถกระทำได้อย่างเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงทางสังคมเศรษฐกิจ การเมือง และการปกครองของท้องถิ่น

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยคือ

1. เพื่อทราบข้อมูลถึงการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตของชาวชนบทว่ามีลักษณะอย่างไรภายหลังจากที่ชุมชนได้นำเอาเทคโนโลยีทางการเกษตรเข้ามาใช้
2. เพื่อทราบถึงกระบวนการกระทำต่อกัน หรือพฤติกรรมของคนในชนบทว่ามีลักษณะอย่างไร มีการเปลี่ยนแปลงมากน้อยเพียงใด และการเปลี่ยนแปลงนั้นก่อให้เกิดความขัดแย้งหรือไม่ ถ้าเกิดความขัดแย้ง การขัดแย้งนั้นมีลักษณะอย่างไร รวมทั้งจะให้เหตุผลหรือโทษอย่างไรต่อกระบวนการพัฒนา
3. เพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมของกลุ่มที่ได้รับผลประโยชน์และกลุ่มที่เสียผลประโยชน์ อันเกิดขึ้นเนื่องจาก การนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้
4. เพื่อทราบทัศนคติ ค่านิยมใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นเนื่องจากการนำเทคโนโลยีทางการเกษตร เข้ามาใช้ปรับปรุงการพัฒนาชุมชน
5. เพื่อได้ข้อมูลมาใช้ในการวางแผนพัฒนา และเป็นวิทยากรในการเผยแพร่ต่อหน่วยราชการ องค์กรเอกชน

1.3 สมมติฐานการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ตั้งสมมติฐานดังนี้คือ
 ผลจากการรับเอาเทคโนโลยีใหม่ทางการเกษตรของชุมชน ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชุมชน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการปกครอง

1.4 ขอบเขตการวิจัย

เพื่อเป็นการจำกัดขอบเขต โครงการวิจัยนี้ จะศึกษาเฉพาะผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวบ้าน คือทางเศรษฐกิจ สังคม และการปกครอง นับตั้งแต่ชุมชนได้รับเทคโนโลยีใหม่ทางการเกษตร เข้ามาใช้ในการปลูกส้มแปะรค

1.5 แนวคิดที่ใช้ในการศึกษาและวิธีการศึกษา

เป็นการศึกษา (Approach) โดยการใช้มิติทางสังคมวัฒนธรรมตามสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน สังคมชาวบ้านหรือสังคมชาวชนบทได้ถูกนำเข้ามาบูรณาการกับสังคมเมืองในทุกด้านของชีวิต ไม่ว่าจะเป็น ด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง ดังนั้นการศึกษาจะต้องทำความเข้าใจว่า ชาวบ้านหรือชาวชนบท จะอยู่ตามลำพังตัวเองโดยลอย ๆ ไม่ได้ โดยจะมีลักษณะของตัวเองส่วนหนึ่งในขณะที่อีกส่วนหนึ่งสัมพันธ์และพึ่งพาสังคมเมือง หรือศูนย์กลางอำนาจ ดังนั้น เพื่อให้การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมหรือวิถีชีวิตของชาวบ้าน อันเกิดขึ้นเนื่องจากการใช้เทคโนโลยีใหม่ทางการเกษตร เข้ามาใช้ได้กว้างขวางทุกแห่งทุกมุม การวิจัยครั้งนี้ จึงเน้นถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม (Social and Cultural Process) โดยให้ความสำคัญต่อการศึกษารายละเอียดของสังคม เพื่อทำความเข้าใจถึงกลไก โครงสร้าง รูปแบบ วิธีการทำงาน ที่ดำรงอยู่ ที่เป็นพลังทางสังคมและกว่าภายใต้เงื่อนไขของสังคมและวัฒนธรรมของชาวบ้าน พลังทางสังคมเหล่านี้มีพัฒนาการและการปรับตัว เข้ากับสถานการณ์ใหม่อย่างไร และส่งผลต่อปรากฏการณ์ทางสังคม และวัฒนธรรมอย่างไร หมายความว่า กลุ่มผู้ศึกษาจะให้ความสำคัญต่อพลังทางสังคมที่ดำรงอยู่ ซึ่งถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของสังคมชาวบ้าน

โดยมองว่าสิ่งเหล่านี้ มีความเคลื่อนไหวทางสังคมและเป็นหลักสำคัญในการเปลี่ยนแปลง โดยการให้รายละเอียดเกี่ยวกับบริบทหรือเงื่อนไขของสังคมนั้น ซึ่งจะทำให้เข้าใจถึงปรากฏการณ์นั้น ๆ ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ในการศึกษารายละเอียดของสังคมนั้น จะใช้วิธีการอธิบายอย่างตรงไปตรงมาเพื่อให้เห็นภาพของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ในวิถีชีวิตของชาวบ้าน รวมทั้งอธิบายความรู้ลึกลับ และปฏิกิริยาของชาวบ้าน ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลง ปรากฏการณ์ทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลง เช่น บทบาท หน้าที่ สถาบัน ความสัมพันธ์ พฤติกรรมในการสนองตอบต่อการเปลี่ยนแปลง ระบบคุณค่าในการดำรงชีวิต ลักษณะของการทำงาน โลกทัศน์ และทัศนคติได้เปลี่ยนแปลงไปแค่ไหน อย่างไร

รวมทั้งพยายามชี้ให้เห็นถึงปัจจัยที่เป็นตัวเหนี่ยวรั้ง หรือเร่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงซึ่งในส่วนนี้ ทฤษฎีโครงสร้างและหน้าที่นิยม (Structural and Functionalism Theory) จะมีส่วนช่วยในการอธิบายถึงการเปลี่ยนแปลงของหน่วยต่างๆ ภายในสังคม เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคม ในการที่จะทำให้สังคมดำรงอยู่ได้

และในการวิเคราะห์ในรายละเอียดของชุมชนนั้น การวิจัยครั้งนี้ก็ให้ความสำคัญกับลักษณะที่เป็นองค์ประกอบของสังคมชนบท ที่เรียกว่า Structural Principle นั่นคือการใช้แบบจำลอง (Model) ของความเป็นชนบทของ Jack Potter มาเป็นตัวแบบเพื่อให้เป็นเอกลักษณ์ สำหรับการมองชนบทไทย จึงมีลักษณะแตกต่างไปจากชนบทของประเทศอื่น ได้ชัดเจน แม้ว่า จะถูกเชื่อมโยงเข้ากับระบบเมืองแล้วก็ตาม

เมื่อประยุกต์ทฤษฎีกับการศึกษา การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของชาวบ้านซึ่งเกิดจากการใช้เทคโนโลยีใหม่เข้ามาใช้ ก็สามารถตอบคำถามได้ว่าชาวบ้าน ได้เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตไปในลักษณะอย่างไร และเมื่อเปลี่ยนแปลงไปแล้ว จะส่งผลกระทบต่อสังคมภายในหมู่บ้านอย่างไร มีปัจจัยอะไรบ้างที่เป็นตัวเหนี่ยวรั้งต่อการเปลี่ยนแปลง หรือส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลง มีกลุ่มใดบ้างที่ได้รับประโยชน์ และกลุ่มใดบ้างที่สูญเสียผลประโยชน์ อันจะนำไปสู่การหาทางแก้ไขปัญหานั้นอย่างเป็นธรรมได้

ซึ่งผลการวิจัยนี้ จะให้ประโยชน์ทั้งทางวิชาการ และการประยุกต์ เพื่อการนำไปใช้ในการพัฒนา เพราะเป็นการวิจัยที่กระทำภายใต้กรอบคำถามวิจัย (Research Problem) ที่แน่ชัด ถึงการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม หรือแบบแผนการดำรงชีวิต (The way of life) ของคนในชุมชน ซึ่งชี้ให้เห็นถึงรากของปัญหาที่ย่อยพัฒนาหรือแนวทางในการเข้าไปพัฒนา ณ.ระดับที่เป็นพื้นฐานที่สุดของสังคม อันจะมีอำนาจช่วยในการวางแผนพัฒนาชุมชนที่เป็นปัญหาเร่งด่วน ของสังคมไทยในขณะนี้ได้

1.6 วิธีการวิจัย

ผู้วิจัยใช้วิธีประกอบกันคือ

1. วิธีการศึกษาค้นเอกสาร และ
2. วิธีการศึกษากลุ่มสนทนา

1. วิธีการศึกษาค้นเอกสาร (Documentary research)

โดยการอ่านจากเอกสารจากแหล่งต่างๆ เช่น เอกสารเกี่ยวกับที่ดินและการใช้ที่ดินของสำนักงาน ที่ดินจังหวัดเชียงราย เอกสารการตรวจราชการของข้าราชการ ที่เดินทางไปถึงหมู่บ้านต่าง ๆ ของสำนักงานจังหวัดเชียงราย ข้อมูลเกี่ยวกับการค้าขาย ของสำนักงานสรรพากรจังหวัดและพาณิชย์จังหวัด นอกจากนี้ยังมีข้อมูลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องซึ่งสามารถค้นหาได้ที่หอสมุดวิทยาลัยครู เชียงราย สถาบันวิจัยสังคมภาคเหนือ สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงราย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เอกสารของกระทรวงมหาดไทย ซึ่งเก็บไว้ที่หอจดหมายเหตุแห่งชาติ สถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นต้น

2. วิธีการศึกษากลุ่มสนทนา

ใช้ 3 วิธีการคือ

1. การสัมภาษณ์ ทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ กับชาวบ้าน โดยแบ่งออกเป็นกลุ่มต่างๆ คือ กลุ่มผู้สูงอายุที่จำเรื่องราวต่างๆ ได้ดี กลุ่มหนุ่มสาว กลุ่มประชาชนทั่วไปในหมู่บ้าน ที่มีอาชีพปลูกสับปะรด.

กลุ่มพ่อค้าคนกลางที่รับซื้อส้มแปรรูปไปขายและมีการการที่ทำงานอยู่ในเขตพื้นที่ที่ประชาชน
มีอาชีพปลูกส้มแปรรูป ข้อมูลจากการสัมภาษณ์จะมีน้ำหนักอย่างน้อยครึ่ง
หนึ่งของข้อมูลทั้งหมด

2. การสังเกตการณ์อย่างละเอียดทุกด้าน

โดยเอาตัวเองเข้าไปเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวบ้านให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้
(เท่าที่เวลาจะอำนวย) การสังเกตการณ์ใช้ทั้งแบบทางการ (Structure)
และไม่เป็นทางการ (Unstructure) รวมกัน แล้วจดบันทึกสิ่งที่ได้เห็น ได้
ฟังมาโดยละเอียด เป็นรายวันและเวลา (Record) โดยใช้เครื่องมืออีก
กล้องถ่ายภาพ เครื่องอัดเทป ประกอบในการบันทึกเหตุการณ์

1.7 หน่วยในการวิเคราะห์

ชุมชนเป้าหมายและประชาชนเป้าหมาย

ชุมชนที่ใช้ในการวิเคราะห์ หรือชุมชนเป้าหมายของการวิจัยครั้งนี้คือ
ชุมชนบ้านนางแล ซึ่งอยู่ในพื้นที่ของตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย โดย
ประชาชนประมาณ 200 ครัวเรือน มีอาชีพปลูกส้มแปรรูปเป็นอาชีพหลัก

บ้านนางแลมีพื้นที่ที่เกษตรกร ปลูกพืช ฝิ่น เป็นพิเศษของ จังหวัดเชียงราย
คือส้มแปรรูปพันธุ์น้ำผึ้ง สรรพคุณของส้มแปรรูปพันธุ์น้ำผึ้งมีสูง จนจังหวัดเชียงรายได้นำ
ไปเป็นส่วนหนึ่งของคำขวัญประจำจังหวัดคือ "เมืองข้าวสาร บ้านดินจิ สตรีสวยสด
ส้มแปรรูปหวานฉ่ำ" การที่บ้านนางแลเป็นพื้นที่ที่มีการปลูกส้มแปรรูปพันธุ์น้ำผึ้งมาก ทำให้
ผู้เรียกส้มแปรรูปพันธุ์น้ำผึ้งว่าเป็น ส้มแปรรูปนางแล ปรากฏการณ์สำคัญที่น่าสนใจในตำบล
นางแลคือในอดีต เมื่อมีการนำส้มแปรรูปพันธุ์นี้มาปลูก ความอุดมสมบูรณ์ของดินในสภาพ
ธรรมชาติ ทำให้ส้มแปรรูปมีความหวานสูง เนื้อดี เหนาะแก่การรับประทานแต่หลังจาก
นั้นไม่กี่ปีชาวอาหารตามธรรมชาติในดินเริ่มหมดไป ความหวานของส้มแปรรูปลดลง
เกษตรกรบางกลุ่ม รับเอาเทคโนโลยีใหม่ทางการ เกษตร เข้าช่วย เช่นการใช้ปุ๋ย
หรือฮอร์โมน เพื่อให้ส้มแปรรูปหวานยิ่งขึ้นและเพื่อเร่งให้ออกผลผลิตก่อน เพื่อจะได้ขาย
ราคาดี ลักษณะของเกษตรกร กลุ่มดังกล่าวมีลักษณะมุ่งหวังที่จะเปลี่ยนรูปแบบการ เกษตรจาก

การ เกษตร เพื่อชีพไปสู่รูปแบบของทุนนิยมมากขึ้นแต่ในขณะเดียวกัน เกษตรกร บางกลุ่มไม่ยอม เทคโนโลยีใหม่ทางการ เกษตร เข้าช่วย โดยมีความเชื่อว่าการใช้ วิธีการทางวิทยาศาสตร์ทำให้คุณสมบัติตามธรรมชาติของสัตว์ประหลาดสูญหายไป และทำให้ ธรรมชาติเกิดการ เสื่อมคุณภาพ จึงเกิดเป็นพลังต่อต้านขึ้นมา และเนื่องจากสัตว์ประ ลาดพันธุ์น้ำหนึ่งเป็นที่นิยมของตลาด จึงทำให้เกิดการแข่งขันในเชิง เศรษฐกิจสูง ซึ่งการ แข่งขันในเชิง เศรษฐกิจนี้เอง ทำให้ระบบ เศรษฐกิจของหมู่บ้านวิวัฒนาการ เข้าสู่ระบบ ทุนนิยมมาก ยิ่งขึ้น ซึ่งการวิวัฒนาการ เข้าสู่ระบบทุนนิยมดังกล่าวได้ก่อให้เกิดผลกระทบ ต่อระบบสังคม และวัฒนธรรมของชุมชนบ้านนางแลทั้งหมด โดยทำให้ระบบทางสังคม และวัฒนธรรมของชุมชนเปลี่ยนแปลง

การ เปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากปัจจัยดังกล่าว จึงเป็นสิ่งที่กลุ่มผู้วิจัยเห็นว่า ควรที่น้าจะศึกษาวิจัยเพื่อหาข้อสรุปต่างๆ ที่เป็นธรรม อันจะนำไปสู่การวางแผนพัฒนา ชุมชนบ้านนางแล หรือชุมชนอื่นที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันได้ถูกต้อง

เพื่อให้การ อธิบายถึงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้ชัดเจน และเป็นระบบมาก ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงแบ่งกลุ่มประชากร ผู้ปลูกสัตว์ประหลาดออกเป็นกลุ่มๆ ดังนี้คือ กลุ่ม เกษตร เพื่อชีพ กลุ่มเกษตรกรเพื่อการค้า กลุ่มความสัมพันธ์ในเชิง เศรษฐกิจ ระหว่างสมาชิก หรือกลุ่มสมาชิก โดยกลุ่มนี้มีลักษณะของการ แข่งขัน การ ชัดแย้งและการเอาเปรียบ กลุ่มความสัมพันธ์ในเชิงบวก ระหว่างสมาชิก หรือกลุ่มสมาชิกในสังคม โดยกลุ่มนี้มีลักษณะ ของการร่วมมือ การสนับสนุน และการประนีประนอม กลุ่มที่มีลักษณะเกี่ยวว้งการ เปลี่ยนแปลง ซึ่งยึดมั่นต่อนั้นในรูปแบบของการดำรงชีวิตแบบเดิม

1.8 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

1. แบบสอบถาม
2. สุ่มบันทึกการสัมภาษณ์
3. เครื่องบันทึกเสียง
4. กล้องถ่ายรูป

1.9 การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลได้มาโดยวิธีต่างๆ ทั้งจากแหล่งเอกสารต่างๆ หรือจากแบบสอบถาม หรือจากการสัมภาษณ์ทั้งแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ หรือจากการจดบันทึกอื่น เนื่องจากการสังเกตแบบนี้ส่วนร่วมจะนำมาวิเคราะห์เชิงพรรณนาโดยอาศัยกรอบทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเป็นเครื่องนำทาง

1.10 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัย ทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสังคมและวัฒนธรรม ว่าสังคมชนบท ได้มีลักษณะการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด มีแนวโน้มขยายในการพัฒนาชนบทต่อเนื่อง ในอนาคตอย่างไร และ ทราบว่าอะไรคือปัญหาทางสังคมที่เกิดขึ้นเนื่องจากการนำ เทคโนโลยีเข้ามาพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชนบท ซึ่งจะช่วยในการวางแผนการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ให้เป็นอย่างสอดคล้องกับปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม และพร้อม กับทราบแนวทางการแก้ไขข้อมูลต่างๆ จะได้นำมาประกอบในการวางแผนนโยบาย วางแผนโครงการ และกำหนดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครองให้สอดคล้องกับปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

บทที่ 2
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยที่มีเป้าหมายเพื่อทราบถึงการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างทางสังคมอันเนื่องมาจากการนำเข้าของเทคโนโลยีใหม่ๆ ในสังคมชนบทนี้ได้มีผู้ทำการวิจัยไว้หลายท่านคือ

1. การศึกษา เรื่อง "การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจในชนบทศึกษาเปรียบเทียบหมู่บ้านที่มีโครงการพัฒนาของรัฐและหมู่บ้านที่ไม่มีโครงการพัฒนา" โดย นลินี ศันชูวนิตย์ ลักษณะของการวิจัยเป็นการศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจในชนบทไทย ซึ่งชี้ให้เห็นถึงแนวโน้มและผลกระทบที่มีต่อสังคมชนบทที่เปลี่ยนแปลงไป หลังจากที่มีการพัฒนาเศรษฐกิจชนบท จากเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเอง มาเป็นธุรกิจการเกษตรที่ต้องพึ่งระบบตลาด โดยเปรียบเทียบหมู่บ้านที่มีและไม่มีโครงการพัฒนาของรัฐ

กลุ่มตัวอย่างประชากร เป็นหัวหน้าครอบครัวและภรรยาทุกครัวเรือน และกลุ่มเยาวชน ร้อยละ 40 ของเยาวชนในหมู่บ้านที่มีและไม่มีโครงการพัฒนาของรัฐ คือหมู่บ้านหนองจันทน์ ต.คำบ่อ อ.วาริชภูมิ จ.สกลนคร และหมู่บ้านโคกตาคอง ต.ค้อเขียว อ.วาริชภูมิ จ.สกลนคร ทำการเก็บข้อมูลโดยการสังเกตและการสัมภาษณ์

ผลการศึกษาพบว่า หมู่บ้านที่มีโครงการพัฒนาของรัฐ มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงผู้นำ มีการจำแนกอำนาจระหว่างผู้นำเก่ากับผู้นำใหม่ โดยผู้นำเก่าจะมีบทบาทเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัญหาภายในหมู่บ้าน ส่วนผู้นำใหม่จะมีบทบาทเกี่ยวข้องกับปัญหานอกหมู่บ้าน ผู้นำทั้ง 2 กลุ่ม พยายามที่จะรักษาอำนาจของตน เพื่อเสริมอำนาจของตนไว้ (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ 2528, 26)

2. การศึกษาเรื่อง "Farming in Ban Phaed: Technological Decisions and Their Consequences for the External Relations of Thai-Lue Village" โดย Michael Moerman

สรุปสาระและข้อค้นพบ คือ เทคนิคการปลูกข้าวซึ่งประกอบด้วยการใช้เครื่องมือคนและความคิดที่จะเป็นวิธีแก้ปัญหาในการปลูกข้าว ทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างญาติพี่น้องกลายเป็นการค้า แต่ยังคงเป็นหมู่บ้านชนบทที่ให้ความสำคัญแก่ครอบครัวและท้องถิ่นอยู่ ชาวบ้านส่วนมากยังคงดำเนินชีวิตอย่างค่อยเป็นค่อยไปและเป็นไปตามแบบอย่างของตัวเอง (สุภางค., 2525, 55)

3. การศึกษาเรื่อง "Beliefs, Values and Goals of Farmers in Relation to Agricultural Development" โดย พัทธา สายหู ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ปัญหาโดยศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับชีวิตชาวนา เช่น เรื่องชีวิตชาวนา ในหนังสือชีวิตและพิธีการที่แต่งโดยพระยาอนุมาภราชชน เรื่อง Siamese Rice Village โดย L. Sharp และคณะ เรื่อง Village Life in Modern Thailand โดย John De Young ผู้วิจัยยังได้ทำการศึกษาสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมแนวทางการศึกษาวิจัยมุ่งความสำคัญที่ค่านิยมความเชื่อ ในด้านการพัฒนาการเกษตร พบว่าเมื่อมีการพัฒนาระบบเกษตรกรรมแบบใหม่มากขึ้น แลกเปลี่ยนสินค้ากันและกัน ทำให้เกิดความพอใจมากขึ้นทั้งในด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม แต่ละขณะเดียวกันต้องปรับค่านิยมความเชื่อใหม่ เช่น ความรู้สึกอิสระให้น้อยลง ความผูกพันกับกลุ่มและความรู้สึกสนุกสนาน ราบรื่นลดลง มุ่งทำงานหนักมากขึ้น มีระเบียบวินัย (สุภางค., 2525, 75)

4. ศึกษาเรื่อง "Peasantry and Modernization : A Study of The Phuan in Central Thailand" โดย สนิท สมัครการ ผู้วิจัยได้ศึกษาเปรียบเทียบหมู่บ้านพวน 2 แห่งคือ หมู่บ้านบางกระพี้ และหมู่บ้านเขาค.บ้านหมี่ เพื่อศึกษาลักษณะสมัยใหม่ โดยเน้นด้านความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและการผสมกลมกลืน วิธีการศึกษาโดยการสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม สัมภาษณ์และเก็บประวัติชีวิตของคนในหมู่บ้าน ผลการศึกษาพบว่า การขยายตัวของระบบเศรษฐกิจการตลาดแบบใหม่เข้าไปในหมู่บ้านชาวนาพวน จะทำให้ชาวนามีการเลื่อนชั้นทางสังคมสูงขึ้น พร้อมทั้งถูกกลืนเข้าอยู่ในระบบสังคมวัฒนธรรมคนไทยมากขึ้น ซึ่งอัตรา

การเลื่อนชั้นและการถูกกดขี่นั้นจะเป็นไปในทางบวก (สุภางค์, 2525, 76)

5. การศึกษาเรื่อง " Ethnic Identity of the Mons in Thailand " โดย Brian L. Foster โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อดูการแสดงเอกลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของชาวมอญในประเทศไทย วิธีการศึกษาเป็นการรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร สัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีส่วนร่วม ผลการศึกษาพบว่าในค่านิยมหมู่บ้านชาวมอญซึ่งแต่ก่อนมีเอกลักษณ์แยกโคตเคี้ยว และมีความแตกต่างจากหมู่บ้านไทยอย่างเห็นได้ชัด กลายเป็นสังคมที่ไม่แตกต่างจากหมู่บ้านไทย จนยากที่จะแยกแยะได้ เนื่องจากการจัดระเบียบทางสังคมของหมู่บ้านได้ถูกกำหนดขึ้นใหม่โดยรัฐบาลกลาง เหลือชาวมอญที่พูดภาษามอญน้อยมาก ความเชื่อและกฎปฏิบัติต่างๆ ในเรื่องวิญญาณได้ถูกละเลยหมดสิ้น และมีน้อยคนมากที่มีความตระหนักถึงประเพณีดั้งเดิมของบรรพบุรุษ (สุภางค์, 2525, 82)

6. การศึกษาเรื่อง "Industrialization of Social Change in Thailand " โดย อมรา ภูมิรัตน์ วิธีการศึกษาจากข้อมูลและศึกษาภาคสนาม โดยการร่วมสังเกตการณ์ สัมภาษณ์พื้นที่ที่ศึกษาคือจังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่าการเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมและเมืองในจังหวัดชลบุรี จะมีอิทธิพลต่อการขยายตัวของสังคมต่างๆ เช่น โอกาสในการเลือกอาชีพ การศึกษา การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม และการอพยพโยกย้ายของประชาชนมาจากท้องถิ่นอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับเยาวชน ผู้ใช้แรงงานมีโอกาสเลื่อนชั้นเป็นชนชั้นกลาง โดยผ่านการศึกษาและฝึกอบรม ดังนั้นโครงสร้างทางสังคม จึงมีการเปลี่ยนแปลงจากโครงสร้างทางประเพณีเดิม ซึ่งประกอบด้วยชนชั้นสูงและต่ำ มาเป็นสังคมที่ประกอบด้วยชนชั้นสูง กลาง และต่ำ และยังพบว่า เป็นการเข้าใจผิดอย่างยิ่งของนักวิชาการตะวันตก บางคนที่ยังมองว่าสังคมไทยเป็นสังคมที่มีโครงสร้างหลวม แท้ที่จริงนั้นชนชั้นทางสังคมและแบบแผนของการเลื่อนชั้นทางสังคม เป็นสิ่งที่มีการกำหนดขึ้นแน่นอนแล้วตั้งแต่ในอดีต (สุภางค์, 2525, 86)

บทที่ 3
สภาพโดยทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

3.1 ข้อมูลพื้นฐาน

บ้านนางแลเป็นหมู่บ้าน หมู่ที่ 2 ของเขตการปกครองตำบลนางแล อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ตั้งอยู่บนถนนพหลโยธิน สายเชียงราย-แม่จัน ห่างจากที่ว่าการอำเภอเมืองเชียงราย 11 กม.

บ้านนางแลมีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 4,000 ไร่ แยกเป็นที่อยู่อาศัย 2,950 ไร่ ที่เพาะปลูก 1,000 ไร่ และที่สาธารณประโยชน์ 50 ไร่ สำหรับเนื้อที่เพาะปลูกนั้นจะเป็นที่นา 450 ไร่ ที่สวน (ส้มปะรอกและลิ้นจี่) 550 ไร่

แหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตร ส่วนใหญ่จะไค้จากน้ำฝน มีลำคลองไหลผ่าน 1 สาย ต้นน้ำจากแนวทิวเขาคันทะวันตกของหมู่บ้าน มีอ่างเก็บน้ำ 1 แห่ง การทำนาอาศัยน้ำฝนแต่เพียงอย่างเดียว จึงปลูกข้าวได้เฉพาะข้าวนาปี

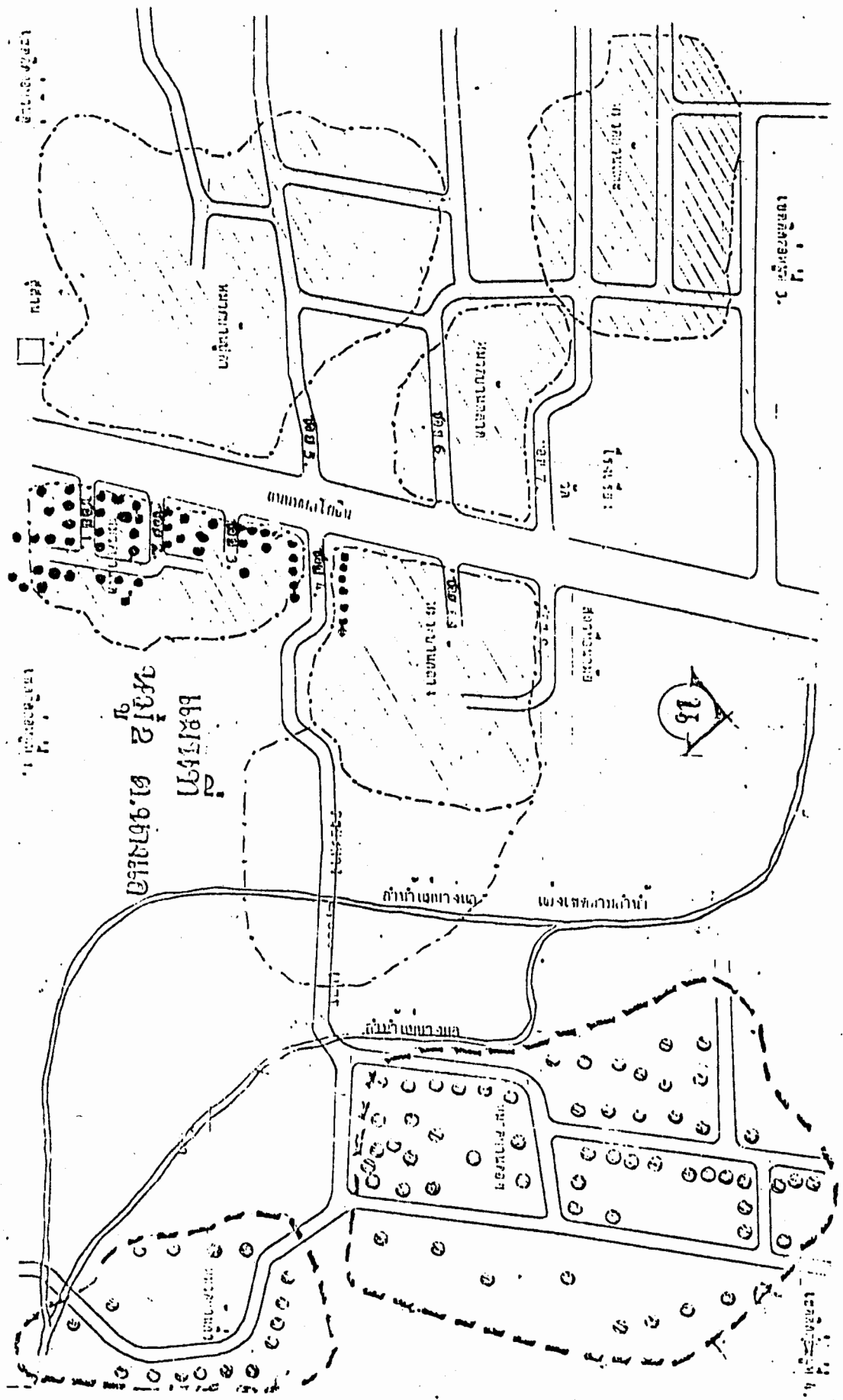
แหล่งน้ำที่ใช้ในการอุปโภคบริโภค ส่วนใหญ่ใช้น้ำบ่อ คือจากหลังคาเรือน ทั้งหมด 355 หลังคาเรือน จะใช้น้ำบ่อถึง 236 หลังคาเรือน

การคมนาคมขนส่ง เนื่องจากหมู่บ้านติดกับทางหลวงแผ่นดินสายพหลโยธิน ทำให้การคมนาคมระหว่างหมู่บ้านกับจังหวัดสะควก สำหรับการคมนาคมในหมู่บ้านเป็นถนนลูกรัง 9 สาย รวมความยาวประมาณ 2 กิโลเมตร ประชากรส่วนใหญ่จะมียานพาหนะโดยเฉพาอย่างยิ่งรถจักรยานยนต์ถึงร้อยละ 50 รถไถนาเดินตาม รถดีเก้นและเกวียน

สถานบริการที่เป็นของสาธารณะ ประจำหมู่บ้านมีอย่างละ 1 แห่งประกอบด้วย มีสุสาน ศาลาประชาคม ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สนามกีฬา วัด โรงเรียน สถานอนามัย บึงฉางกลุ่มเกษตรกร

สถานบริการที่เป็นของเอกชน มีร้านจำหน่ายวัสดุการเกษตร 1 ร้าน ร้านจำหน่ายเครื่องก่อสร้าง 1 ร้าน โรงสีข้าวขนาดกลาง 2 โรง โรงสีข้าวขนาดเล็ก 1 โรง ร้านขายของชำ 20 ร้าน ตลาดสด 1 แห่ง

ทางค่านอนามัยมีสถานอนามัยที่มีแพทย์ประจำตำบล 4 คน พนักงานอนามัย 2 คน พยาบาล 1 คน ผดุงครรภ์ 1 คน ในหลังคาเรือนทั้งหมด 355 หลังคาเรือน

ตารางที่ 1 การใช้ประโยชน์จากที่ดิน

การใช้ที่ดิน	ไร่
1. ประเภทของการใช้ที่ดิน	
ที่อยู่อาศัย	2,950
เพาะปลูก	1,000
ที่สาธารณประโยชน์	50
รวม	4,000
2. การใช้ที่ดินเพื่อการเพาะปลูก	
ทำน่านำฝนและลำห้วย	450
ทำสวนสับปะรด ลิ้นจี่ และอื่นๆ	550
รวม	1,000

ตารางที่ 2 ศูนย์บริการทางเศรษฐกิจและสังคม

ศูนย์บริการ	จำนวนแห่ง
1. ศูนย์บริการทางเศรษฐกิจ	
บ้านจำหน่ายวัสดุเกษตร	1
บ้านจำหน่ายวัสดุก่อสร้าง	1
บู๊ตงคางกลุ่มเกษตร	1
โรงเรียนชาวนากลาง	2
โรงเรียนชาวนาเด็ก	1
ร้านขายของชำ	20
ตลาดสด	1
รวม	27
2. ศูนย์บริการทางสังคม	
สุสาน	1
ศาลาประชาคม	1
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	1
สะพาน	2
สนามกีฬา	1
วัด	1
โรงเรียน	1
สถานีอนามัย	1
ร้านขายยาในหมู่บ้าน	2
รวม	11

มีตัวไร่ 349 หลังคาเรือน เป็นส่วนซึ่ง 345 หลังคาเรือน ที่เหลือเป็นส่วนหลุม
การสื่อสารระหว่างหมู่บ้านกับจังหวัดอื่น ๆ มีที่ทำกาไปรษณีย์เอกชน 1 แห่ง
ที่ให้บริการทั้งรับ-ส่งจดหมาย โทรเลข โทรศัพท์ และเนื่องจากหมู่บ้านมีไฟฟ้าใช้จึง
สามารถจับข่าวสารจากทางวิทยุ โทรทัศน์ นอกจากนั้นมีหนังสือพิมพ์และนิตยสารขาย
ในหมู่บ้าน ส่วนการสื่อสารภายในหมู่บ้านใช้หอกระจายข่าว

3.2 สภาพทางสังคม

ประชากร ทั้งหมู่บ้านมี 2,098 คน เป็นชาย 1,026 คน หญิง 1,072 คน
ประชากรที่ช่วงอายุระหว่าง 40-45 ปี มีมากกว่าประชากรวัยอื่นคือ 203 คน

ระดับการศึกษาของประชากรมีตั้งแต่ระดับประถมศึกษาถึงระดับอุดมศึกษา
ระดับอุดมศึกษาเป็นผู้จบปริญญาตรี 21 คน

การศึกษาภายในหมู่บ้าน มีโรงเรียนประถมศึกษา 1 โรง โรงเรียนพุทธศาสนา
วันอาทิตย์ 1 โรง โรงเรียนพระปริยัติธรรม 1 โรง และโรงเรียนรณรงค์ผู้รู้หนังสือ
1 โรง

อนามัยและสุขภาพ โรคที่ชาวบ้านเป็นกันมากคือโรคหวัด ส่วนใหญ่จะซื้อยา
มารับประทานเอง

การวางแผนครอบครัว ประชากรส่วนใหญ่วางแผนครอบครัว วิธีที่ใช้กันมาก
คือกินยาคุม ร่องลงมาเป็นการทำหมัน

ภาวะโภชนาการ มีเด็กขาดสารอาหารน้อย คือมีเพียง 4 คน

3.3 สภาพเศรษฐกิจ

ประชากรส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร ได้แก่ ทำนา ทำสวน ทำไร่ ที่เหลือจะ
ประกอบอาชีพรับจ้าง รับราชการ และอื่นๆ การเงินเชื่อเพื่อลงทุนทางการเกษตรส่วนใหญ่
จะกู้จากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ ที่เสียดอกเบี้ยอัตราร้อยละ 13 ต่อปี ผลผลิต
ที่ได้ นอกจากไว้ใช้บริโภคในครัวเรือนแล้วจะจำหน่ายโดยผ่านพ่อค้าคนกลาง โดยเฉพาะ
อย่างยิ่งสับปะรดและอินจี่

การออมทรัพย์ นอกจากประชาชนจะทำกาออมทรัพย์ด้วยวิธีการต่างๆ

ตารางที่ 3 ลักษณะทางเศรษฐกิจ

ลักษณะทางเศรษฐกิจ

1. อาชีพของหัวหน้าครัวเรือน	ร้อยละ
ทำนา	45
ทำสวน	20
ทำไร่	10
รับจ้าง	20
รับราชการ	5
รวม	100

ตารางที่ 4 ผลผลิตจากการปลูกข้าว

ข้าวที่ปลูก	ผลผลิตสูงสุดกอไร (ถัง)	ผลผลิตต่ำสุดกอไร (ถัง)
ข้าวเจ้านาปี	60	40
ข้าวเจ้านาปรัง	40	35
ข้าวเหนียวนาปี	60	40
ข้าวเหนียวนาปรัง	45	40

ตารางที่ 5 ลักษณะทางประชากร

ลักษณะประชากร	จำนวน (คน)
อายุปี	
1 - 9	303
10 - 19	337
20 - 29	370
30 - 39	361
40 - 49	339
50 - 59	263
60	125
รวม	2,098

ของตนเอง เช่น ฝากธนาคารแล้ว ใ้มีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเพื่อการลงทุนในธนาคารข้าวเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ชาวในธนาคารข้าวได้มาจากการบริจาคที่รับบริจาควันที่ 5 ธันวาคมของทุกปี

การจ้างแรงงานทางภาคเกษตร ผู้ที่รับจ้างทำนาเฉลี่ยแล้วจะได้ค่าแรงประมาณปีละ 6,000 บาท ส่วนผู้ที่ทำงานในสวนจะได้ค่าแรงประมาณ 1,800 บาท ต่อเดือน แต่อย่างไรก็ตามการจ้างแรงงานภาคเกษตรนี้ไม่คงที่ คือมีการจ้างแรงงานบางฤดูกาลเท่านั้น

การทำนา ชาวนาส่วนใหญ่จะปลูกข้าวพันธุ์ กข.6 และ กข.7 มีการใช้เทคนิคแผนใหม่ได้แก่ ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช ผลผลิตต่อไร่เฉลี่ยข้าวเจ้านาปีสูงสุด 60 ถึง ข้าวเหนียวนาปีสูงสุด 60 ถึง

การทำสวน พืชหลักได้แก่ สับปะรดและลิ้นจี่ ที่ให้ผลตอบแทนสูง โดยเฉพาะสวนสับปะรดมีหลายครัวเรือนที่มีรายได้ประมาณปีละ 100,000 บาทหรือมากกว่านั้น

3.4 สภาพทางวัฒนธรรม

ประเพณีที่นับพญาทในหมู่บ้าน มักจะเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา โดยมีประเพณีที่สำคัญคือ ประเพณีสงกรานต์ ขายศรีสู่ขวัญ ทำบุญตามวัด ทำบุญกลางบ้านทอดศาลเจ้าในวันสงกรานต์ ขวชดูแก้ว วัดเป็นศูนย์รวมทางประเพณีต่างๆ พื้นที่วัดมีเนื้อที่ 8 ไร่ 2 งาน 83 ตารางวา วัดได้ดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อพุทธศาสนาและสังคมหลายประการ เช่น มีโรงเรียนปริยัติธรรม แผนกธรรม และแผนกบาลี โรงเรียนพุทธศาสนาวินาศิย และศาลาการเปรียญยังถูกใช้เป็นที่อบรมประชาชน มีห้องสมุดของวัดเป็นสถานที่เล่นกีฬาต่างๆ

3.5 การเมืองการปกครอง

การปกครองตัวเองในชุมชนมีกรรมการฝ่ายต่างๆ คือ กรรมการหมู่บ้าน กรรมการฝ่ายกิจกรรมพัฒนา กรรมการฝ่ายกิจกรรมปกครอง กรรมการฝ่ายกิจกรรมป้องกันและรักษาความสงบเรียบร้อย กรรมการฝ่ายกิจการศึกษาและวัฒนธรรม กรรมการ

ตารางที่ 6 กิจกรรมสำคัญที่ถือเป็นประเพณีของหมู่บ้านในแต่ละเดือน

เดือนที่ประกอบกิจกรรม	ประเภทของกิจกรรม
มกราคม	ถวายทานข้าวใหม่
กุมภาพันธ์	นมัสการพระธาตุ
มีนาคม	-
เมษายน	วันขึ้นปีใหม่เมือง, บรรพชาสามเณร
พฤษภาคม	-
มิถุนายน	-
กรกฎาคม	วันเข้าพรรษา
สิงหาคม	วันแม่แห่งชาติ
กันยายน	-
ตุลาคม	วันออกพรรษา
พฤศจิกายน	วันลอยกระทง
ธันวาคม	วันพ่อแห่งชาติ

ฝ่ายกิจการสวัสดิการและสังคม กรรมการฝ่ายกิจการคลัง กรรมการฝ่ายกิจการ
 สาธารณสุข กรรมการฝ่ายกิจการส่งเสริมอาชีพ กรรมการหมู่บ้านแผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง
 สำหรับการใช้สิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
 ครั้งล่าสุด มีผู้ใช้สิทธิ์ประมาณร้อยละ 70 ของผู้มีสิทธิ์ออกเสียงเลือกตั้ง

3.6 สภาพการพัฒนา

หมู่บ้านมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยไม่ใช้งบประมาณจากทางราชการ
 เช่น การอบรมส่งเสริมอาชีพสตรีในหมู่บ้าน การปรับปรุงถนนในหมู่บ้าน

3.7 ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับการปลุกสัมปะรด

การที่ชุมชนบ้านนางแลได้รับเอาสัมปะรดเป็นพืช เกษตรหลักและมีการใช้
 เทคโนโลยีแบบใหม่ทางการ เกษตร เข้ามามีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ
 ในหลายประการด้วยกัน คือ

ทางด้านเศรษฐกิจ จุดเปลี่ยนแปลงที่สำคัญคือการปลุกสัมปะรด ทำให้ผู้ปลูกมี
 รายได้เพิ่มขึ้นมา เพราะพันธุ์สัมปะรดที่ปลูกเป็นพันธุ์น้ำนิ่งที่มีราคาจำหน่ายสูง คือราคา
 เฉลี่ยกิโลกรัมละ 5 บาท ทำให้ราคาลดลงเหลือ 3,000-5,000 บาท/ไร่ สูงกว่าการปลูก
 พันธุ์อื่น เช่น ซะอมประมาณ 600บาท/ไร่ ข้าว 1,500 บาท/ไร่ แม้ว่าการปลูก
 สัมปะรดจะต้องใช้การลงทุนสูงกว่าพันธุ์อื่น คือจะต้องลงทุนในการซื้อพันธุ์ ค่าปุ๋ย
 ค่ายาฆ่าหญ้า ค่าฮอร์โมน ค่าจ้างไถที่ แต่โดยเฉลี่ยแล้ว ผู้ปลูกจะเสียค่าลงทุน (ไม่รวม
 ค่าที่ดิน) ไร่ละประมาณ 1,000 บาท

จึงอาจจัดได้ว่าเกษตรกรผู้ปลุกสัมปะรดมีฐานะทางเศรษฐกิจดีขึ้นมาก จึงพบว่า
 ว่ามีบางครัวเรือนที่ได้รับผลกำไรหลังจากหักค่าใช้จ่าย ประมาณปีละ 100,000 บาท

การที่ผู้ปลูกมีรายได้เพิ่มขึ้น ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจใน
 หลายประการ คือที่อยู่อาศัยดีขึ้นมีหลายครัวเรือนที่เปลี่ยนสภาพจากมุงแฝกมาเป็นมุงสังกะสี
 จากบ้านไม้มาเป็นบ้านตึก มีเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ ภายในบ้าน มีรถกระบะเล็ก
 รถจักรยานยนต์ รถอีแต๋น และเกิดการออมทรัพย์

ตารางที่ 7 การจัดองค์กรและระบบการปกครองของหมู่บ้าน

องค์กร	จำนวนคน	วิธีการไ้มา	
		แต่งตั้ง	เลือกตั้ง
1. ผู้ใหญ่บ้าน	1		✓
2. ผช.ผู้ใหญ่บ้าน	1	✓	
3. คณะกรรมการหมู่บ้าน	11	✓	
4. คณะกรรมการพัฒนาสตรี	11		✓
5. คณะกรรมการกลุ่มเยาวชน	11		✓
6. คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ	10	✓	
7. คณะกรรมการการศึกษา	8		✓
8. คณะกรรมการฝ่ายกิจการพัฒนา	11		✓
9. คณะกรรมการฝ่ายปกครอง	7		✓
10. คณะกรรมการฝ่ายกิจกรรมป้องกัน และรักษาความสงบเรียบร้อย	9		✓
11. คณะกรรมการฝ่ายวัฒนธรรม	8		✓
12. คณะกรรมการฝ่ายกิจการ สวัสดิการสังคม	9		✓
13. คณะกรรมการฝ่ายกิจการคลัง	8		✓
14. คณะกรรมการฝ่ายกิจการ- สาธารณสุข	11		✓
15. คณะกรรมการฝ่ายส่งเสริมอาชีพ	11		✓
16. คณะกรรมการหมู่บ้านแผ่นดิน- ธรรมแผ่นดินทอง	12		✓

ตารางที่ 8 พัฒนาการของการจัดตั้งองค์กรพัฒนาในหมู่บ้าน

ชื่อกลุ่ม	ปีที่จัดตั้ง	กิจกรรมสำคัญที่จัดทำ
1. กลุ่มเยาวชน	2524	อบรมด้านวิชาชีพ
2. กลุ่มแม่บ้าน	2524	อบรมการประดิษฐ์ดอกไม้
3. กลุ่มชนาการชาว	2528	ให้สมาชิกกู้ยืมข้าว
4. กลุ่มพัฒนาสตรี	2528	อบรมด้านการทำอาหารและงานฝีมือ
5. กลุ่มจักสาน	2528	อบรมจักสานโดยใช้วัสดุในท้องถิ่น

จากการที่เกษตรกร โดยตรง ได้รับความสำเร็จจากอาชีพนี้มาก ทำให้มีผู้ประกอบอาชีพอื่นหลายรายที่ได้ยึดเอาการปลูกส้มปรดเป็นอาชีพรอง ในจำนวนนี้มีทั้งข้าราชการ พ่อค้า ลูกจ้างในโรงงาน และแม้กระทั่งเกษตรกรโดยตรงหลายรายที่ได้มีเคยทำนาและปลูกพืชอื่นๆ เช่น ผัก สับปะรด ไม้ผลไม้ยืนต้น ได้หันมาปลูกส้มปรดจึงอาจกล่าวได้ว่าได้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านอาชีพ คือได้มีบุคคลต่างๆ ได้หันมายึดอาชีพเกษตรกร เป็นอาชีพรอง และอาชีพหลักมากยิ่งขึ้น

การทำสวนส้มปรดเป็นกิจกรรมที่ใช้แรงงานมาก เพราะเครื่องจักรกลใช้ได้ในบางครั้งบางตอนเท่านั้น เช่น การเตรียมดิน โดยการไถด้วยรถแทรกเตอร์ แต่ในขั้นอื่นๆ เช่น ขนปุ๋ย ปราบศัตรูพืช (ฆ่าหญ้า) เก็บเกี่ยว ต้องใช้แรงงานคน เพราะฉะนั้นจึงเกิดการจ้างแรงงานมาก เมื่อเปรียบเทียบกับพืชอื่น ค่าจ้างแรงงานขึ้นอยู่กับชนิดของงาน จนจ้างปลูก 100 บาท/พื้นที่คน ค่ากำจัดวัชพืช 30-35 บาท/วัน ค่าจ้างแรงงานที่สูงเมื่อเปรียบเทียบกับค่าจ้างแรงงาน ภาคเกษตรใน อดีตที่อยู่ในระหว่าง 20-25 บาท/วัน

การปลูกส้มปรดยังก่อให้เกิดอาชีพอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องของหลายอาชีพ เช่น พ่อค้าคนกลางที่มารับซื้อถึงสวน ร้านค้าจำหน่ายอุปกรณ์และเคมีภัณฑ์ทางการเกษตร รถสองแถวรับจ้างขนส่งผลผลิต จึงอาจจัดได้ว่าได้เกิดความหลากหลายในอาชีพ และเกิดจุดเปลี่ยนทางด้านอาชีพ เพราะส้มปรดพันธุ์น้ำผึ้งที่ปลูกในไร่พืช โรงงาน ที่ตั้งจังหวัดมีเอเยนตรีรับซื้อเพียงไม่กี่ราย แต่เป็นพืชสดที่รับประทานจึงมีผู้รับซื้อรายย่อยหลายราย และเกิดการแข่งขันกัน ไม่มีปัญหาการผูกขาดหรือกีดกัน มีธุรกิจที่เกี่ยวข้องมาก

ผลกระทบทางเศรษฐกิจที่สำคัญอีกประการคือการเพิ่มขึ้นของมูลค่าที่ดินทางการเกษตร แม้ว่าพืชที่เกือบทั้งหมดที่ใช้ในการปลูกส้มปรดเป็นพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติที่ชาวบ้านเข้าไปจับจอง แต่ปัจจุบันมีการซื้อขายในราคาสูง ในระยะแรก ๆ ได้ทำการปลูกไร่ เช่น ข้าวไร่ มันสำปะหลัง ข้าวโพด แต่ผลผลิตที่ได้ต่ำมาก เช่น ข้าวไร่ ไม่เกิน 1,500 บาท/ไร่ ประกอบกับสมรรถภาพของดินไม่สอดคล้องกับพืชไร่ดังกล่าว ต่อมาเมื่อมีการนำส้มปรดมาปลูกโดยซื้อพันธุ์มาจากบ้านป่าซาง และมีการขยายพื้นที่ปลูกมากในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา คุณภาพของส้มปรดประกอบกับสมรรถนะของดิน (ดินเหนืองอมล) ทำให้

ผลผลิตดี ราคาแพง (ราคาจำหน่ายปลีกสำหรับผลไม้คุณภาพดี ประมาณ 8-10 บาท)
ทำให้ที่ดินบริเวณนี้มีราคาสูง คือเมื่อปี 2526 ราคาเฉลี่ยไร่ละ 2,500 บาท ทั้ง ๆ ที่
ไม่ได้รับเอกสารสิทธิ์เพราะเป็นพื้นที่ป่าสงวน มีเพียงหลักฐานคือใบเสียบภาษีบำรุงท้องที่
ในปีปัจจุบัน (2533) ราคาที่ดินได้สูงขึ้นมาก ถึงไร่ละ 40,000-50,000 บาท แต่เกิด
จากปัจจัยอื่นประกอบ คือมีข่าวว่าซื้อที่ดินเพื่อแก่งกำไรกันมากในเขตจังหวัดเชียงราย

ชุมชนบ้านนางแลกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม และการปกครอง

นางแล เป็นชื่อหมู่บ้านหนึ่งของอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย ซึ่งเริ่มมีคนรู้จักเมื่อ 10 กว่าปีมาแล้ว ในนามของสวนส้มแปดนางแลสภาพทั่วไปของชานนางแลเป็นสังคมเกษตร เป็นส่วนใหญ่ สภาพหมู่บ้านและที่อยู่อาศัยมีการเปลี่ยนแปลงไปมากเพราะภาวะเศรษฐกิจดีและมีอำนาจในการซื้อสูงขึ้น จะเห็นว่าที่อยู่อาศัยแบบดั้งเดิมได้ถูกคิดเปลี่ยนแปลงเป็นแบบทันสมัยมากขึ้น สภาพของหลังคามุงงา ก่อหมกไปจากหมู่บ้าน หรือบ้านเสาไม้ขนาดใหญ่กลายเป็นเสาคอนกรีต และกลายเป็นบ้านคอนกรีตชั้นเดียวถาวร ทาสีการแต่งกายผิดแผกไปจากสังคมพื้นบ้านเดิมจะเห็นว่าคนที่มีอายุนิยมมุงกาง เกงแทนมุงผ้าดุง (ซิ่น) มีการแต่งหน้า ทาแป้งแบบสมัยนิยม ภาษาพูดสามารถพูดภาษาภาคกลาง(ภาษาราชการ) ไค้ชัดเจน มีพฤติกรรมที่ส่งสัยคนแปลกหน้าที่เข้ามาหาข้อมูลในหมู่บ้าน จะไม่ยอมตอบปัญหาที่ถูกถาม มีพฤติกรรมอื่นๆ แสดงให้เห็นว่าเป็นบุคคลที่หันต่อเหตุการณ์ของสังคม (ทันโลก) และเริ่มกลายเป็นสังคมเมืองมากยิ่งขึ้น ถึงแม้สภาพแวดล้อมยังเป็นสังคมเกษตร จากการสังเกตจะเห็นว่าพฤติกรรมทางสังคมบางอย่างที่ขัดแย้งกันระหว่าง ชีวิตความเป็นอยู่กับเทคโนโลยีสมัยใหม่ หมายถึง การปรับตัวยังอยู่ระหว่างกึ่งกลางของสังคมชนบทและสังคมเมือง ทั้งนี้เป็นเพราะประชากรรุ่นใหม่ได้รับการศึกษาจากในเมือง สังเกตได้จากการแต่งกาย การพูด การนอนที่สบาย (ในช่วงวันหยุด) แต่ถึงอย่างไร ก็ยังรักษาพฤติกรรมดั้งเดิม แบบสังคมเกษตร เช่น มีสัตว์เลี้ยงพื้นฐาน เช่น สุนัข, ไก่, หมู แต่การล้อมรั้วถาวรไม่ค่อยมี สามารถเดินผ่านได้ทุกบ้าน มีการทำสวนครัวพื้นฐาน เช่น ตะไคร้ พริก และอื่นๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน บริเวณนี้ใคร่ ถ้ามีคนชราอยู่สภาพบ้านจะถูกกวาดสะอาดเรียบร้อย แต่ก็มีคนดินอื่นที่มาอยู่ใหม่ กลุ่มนี้สังเกตได้จากที่อยู่อาศัย พื้นสมัย มีรั้วรอบ มีการตกแต่งบ้านต่างไปจากสภาพของหมู่บ้านพื้นเมืองเดิม สังเกตได้จากบ้านที่มีการเปลี่ยนแปลงเป็นบ้านที่ทันสมัยแล้ว ยังมีหมอน้ำสำหรับแขกที่มาเยือนอยู่หน้าบ้าน (วัฒนธรรมดั้งเดิม) เครื่องใช้ที่อำนวยความสะดวกในบ้านได้เปลี่ยนไปเป็นกึ่งสังคมเมืองมากขึ้น แม้แต่ของเล่นสำหรับเด็ก ก็มีเช่นเดียวกับเด็กในเมืองใช้เล่น

การพัฒนาอาชีพ มีการเปลี่ยนแปลงจากการเป็นผู้ผลิตกลายเป็นผู้จำหน่าย ทำให้ระบบเศรษฐกิจดีขึ้น หัวหน้าครอบครัวยอมรับสภาพ (หมู่บ้าน) ต้องทำอาหารเอง สำหรับลูกและแม่บ้านเพราะลูกๆ ต้องไปโรงเรียน เนื่องจากแม่บ้านต้องไปขายของที่ตลาด (ผู้จำหน่าย) เกือบเป็นแบบครบวงจร

ระบบเครือญาติ ส่วนใหญ่นับถือกันแบบดั้งเดิม เหมือนชุมชนในชนบททั่วไป ทุกคนถือญาติพี่น้อง (นามสกุลที่มีมากคือ เชื้อนเพชร และนางแล) ช่วยเหลือกันทุกอย่าง ไม่จำเป็นต้องบอกกล่าว เป็นที่รู้จักกันในหมู่บ้าน (ประเพณี) รัวกันคล้ายปากมากกว่าคอนกรีต ทุกคนใกล้ชิดกัน ไม่รังเกียจคนต่างถิ่น มีการพบปะสังสรรค์เป็นเรื่องปกติ เช่น ทักทาย ยืมให้กัน เนื่องจากสภาพหมู่บ้านที่ติดต่อกันมีน้อย เมื่อทุกคนมีครอบครัวมักจะไปอยู่ที่อื่น นอกจากครอบครัวที่มีลูกน้อยคน ก็จะอยู่ในครัวเรือนเดิม ยึดมั่นในระบบอาวุโสเป็นส่วนใหญ่ (ผู้ใหญ่เป็นหลัก) ไม่ค่อยมีใคร เถียงผู้ใหญ่ เพราะเด็กรุ่นใหม่ ส่วนใหญ่เรียนหนังสือ มีความรู้, รู้จักหน้าที่ดี ทำให้ทุกคนแข่งขันกัน (การศึกษา) ปัญหาทางเพศไม่ค่อยมีปัญหา มากนัก ส่วนใหญ่เป็นญาติกัน นามสกุลเดียวกัน เคารพนับถือกันเหมือนเป็นพี่เป็นน้อง การสังสรรค์จะมีเป็นประจำ รู้จักกันหมด สามารถบอกได้ว่าใคร เป็นลูกใคร ปัญหาขัดแย้ง ส่วนมากเป็นเรื่องของอารมณ์ และสามารถตกลงกันเองได้ โดยญาติพี่น้องแก้ปัญหาเอง ความเชื่อถือในหมู่เครือญาติคนรุ่นเก่าคงเชื่อถือเรื่อง ผีบ้าน ผีป่า เหมือนเดิม คนรุ่นใหม่ ไม่ยอมรับรู้กันแล้ว นอกจากพวกที่ไม่ได้เรียนหนังสือยังถือตามผู้ใหญ่รุ่นเก่าอยู่บ้าง แต่ส่วนใหญ่ยังยอมรับอยู่ สังเกตได้จากประเพณีประจำปีจะเห็นคนกลุ่มนี้เป็นส่วนใหญ่ที่ไปร่วมพิธี เช่น งานคำหัวคนเขา คนแก่ เด็กรุ่นใหม่ไม่ค่อยไปร่วม จะมีสังสรรค์เฉพาะกลุ่มวัยรุ่น การละเล่นสนุกสนานแบบดั้งเดิมเปลี่ยนไป สังคมดั้งเดิมเริ่มเปลี่ยนเป็นสังคมเมืองมากขึ้น คืออยู่แบบตัวใครตัวมันมากขึ้น สังคมเกษตรดั้งเดิมนี้แค่ให้ สังคมรุ่นใหม่เริ่มกลายเป็นธุรกิจมากขึ้น ชนชั้นทางครอบครัว เด็กยังตกเป็นภาระของปู่ย่า ตายาย เช่นเดียวกับสังคมเกษตรยุคก่อน เพราะยังไม่นิยมมีคนรับใช้ เนื่องจากราคาแพง หายาก เพราะอยู่นอกเมือง และเนื่องจากในเมืองมีงานว่างรองรับมาก เด็กวัยรุ่นจึงเข้ามาทำงานในเมือง ในช่วงฤดูว่างจากการ เกษตร มากกว่าไปรับจ้างเป็นคนรับใช้ที่บ้าน ประเพณีพื้นฐานของสังคมเกษตรยังมีให้เห็นเหมือนเดิม แต่แปลกออกไปมักจะเป็นคนถิ่นอื่นที่มาอยู่ โดยการซื้อที่ดินที่

ที่แบ่งขาย แล้วสร้างบ้านแบบใหม่ ๆ ทันสมัยทำให้สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนไปจากสังคมเดิม แต่ความเป็นอยู่ระบบเครือญาติยังคงมีให้เห็นอยู่ การพบปะสังสรรค์ระบบเครือญาติอาจเรียกว่าเป็นระบบเผชิญหน้า (face to face) เพราะถามจากบ้านหนึ่งถ้าเป็นคนนั้นบ้านหนึ่งถ้าเป็นคนอื่นบ้านเดิม มักจะรู้จักกันในกลุ่มเดียวกันนับสิบหลังและสามารถบอกอาชีพได้ควย ลักษณะทางสังคมอาจกล่าวได้ว่าเริ่มผสมผสานระหว่าง เกษตย์ใหม่หรือสังคมเกษตร กับสังคมเข้าด้วยกัน แต่แนวโน้มจะกลายเป็นสังคม เมืองมากขึ้นถ้าพิจารณาการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ การแต่งกาย การพูดจา การศึกษา เป็นเรื่องน่าสนใจที่ในหมู่บ้านจะมีนามสกุลเหมือนกันเป็นส่วนใหญ่ สอบถามไต่ความว่าเป็นตระกูลของหมู่บ้านนี้เป็นญาติใกล้ชิดกันก็มี ลำดับญาติไม่ใคร่มี แขนงนามสกุลเดียวกัน ซึ่งเรื่องนี้เป็นเหตุผลหนึ่งที่หมู่บ้านนี้ไม่ค่อยมีปัญหาสังคม นอกเหนือไปจากที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ จากการสังเกตมีน้อย ที่ยังอยู่ในฐานะพอเลี้ยงตัวเองได้ ไม่เคียดแค้น อาจเนื่องมาจากย้ายมาอยู่ใหม่ยังไม่พร้อม (ครอบครัวใหม่) แต่ก็เป็นคนในพื้นที่นั่นเอง ในงานเทศกาลสำคัญของวัดทั้งหมู่บ้านจะส่งตัวแทนเข้าไปร่วม เช่น วันจัดงานเทศกาล ผ้าป่าของวัดนางแล ครอบครัวอยู่ไม่ครบสอบถามไต่ความว่าไปวัดเพราะมีผ้าป่า

อาชีพส่วนใหญ่ เป็นเกษตรกรรมที่ได้พัฒนาแล้ว มีการใช้รถไถเดินตาม เลิกใช้วัวควาย, ไซมูย, ห่านา , ทำสวนส้มประรด ทำสวนมัน (พื้นบ้านเรียกมันแก้ว) การค้าขายจากผลผลิตทางการเกษตรของหมู่บ้านของตัวเอง ที่เปลี่ยนไปบางครั้งครอบครัวมีรถมอเตอร์ไซด์โดยสารขนาดกลางรับส่งผู้โดยสารระหว่างอำเภอ มีร้านช่างเชื่อม เหล็กคัดประทุ-หน้าต่าง ในความรู้สึกของผู้วิจัยถือเป็นความแปลกใหม่ของการเปลี่ยนแปลงในหมู่บ้านที่พัฒนาตัวเองจากสังคมเดิมมาอีกขั้นหนึ่ง ทุกหมู่บ้านจะพบเจ้าของบ้านในตอนเช้า ก่อนเก้าโมงเช้านอกจากจะไม่อยู่บ้าน ไม่ไร่ ไม่สวน จะพบได้อีกเวลาหนึ่งคือ ตอนเย็น หลังห้าโมงเย็น เริ่มกลับจวนไรสวน แสดงให้เห็นว่า การประกอบอาชีพผูกพันกับเกษตร เป็นส่วนใหญ่ การค้าขายจะเป็นการค้าขายขนาดเล็กตามแบบของคนพื้นบ้านคือขายเฉพาะตอนเช้า-ตอนเย็น ส่วนมากก็จะเป็นผู้ขายเองส่วนหนึ่งซื้อจากในเมืองส่วนหนึ่ง หม่อมสาวในฤดูแล้งที่ว่างงานถ้าไม่ทำงานในหมู่บ้านก็มักจะไปทำงานก่อสร้างประเภทขายแรงงานในเมืองเพราะรายได้แน่นอน สำหรับคนถิ่นอื่นที่มา

ที่มาตั้งร้านค้าในหมู่บ้านมีบ้างแต่ประชากรที่พวกนี้พบว่ายังมีจำนวนรวมกัน ไม่มากนัก ส่วนบ้านริมถนนเป็นตึกแถวร้านค้าจะไม่พบเจ้าของบ้านส่วนใหญ่เพราะเป็นนักธุรกิจ

ไปตอนเช้าเจ้าของบ้านไปตลาด ไปพบตอนเย็นยังไม่กลับจากตลาด สำหรับอาชีพที่เปลี่ยนไปสำหรับบ้านริมถนนพลโยธินเริ่มมีร้านค้าขายอาหารมากขึ้น คนที่มาใช้บริการมักจะเป็นคนต่างถิ่น ที่สัญจรผ่านไปมา, นักท่องเที่ยว, คนที่เข้ามาขายได้น้อยมากเพราะไม่ค่อยอยู่บ้าน อาชีพเลี้ยงสัตว์เพื่อจำหน่ายเช่น หมู มีน้อยมาก ไก่หอนมีบ้างแต่ไม่ใช่เชิงธุรกิจ เพราะปล่อยแบบธรรมชาติเป็นส่วนใหญ่ ไม่มีการบำรุงรักษา แต่ละครอบครัวมีแนวโน้มน่าเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น อาจเป็นเพราะเศรษฐกิจยุคใหม่บังคับเพราะเด็กต้องเรียนหนังสือ ถึงอายุ 20-22 ปี ครอบครัวชายในสังคมเกษตรเริ่มมีน้อยลง จะมีก็แต่ครอบครัวเก่าแก่สมาชิกมักจะย้ายไปอยู่ที่อื่น หรือไม่ก็ไปมีครอบครัว ทำงานต่างถิ่น ก็จะไม่เหลือแต่หลักฐานและคนเฒ่าคนแก่ อยู่เฝ้าบ้านทั้งนี้คงจะเป็นเรื่องของการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมได้เปลี่ยนอย่างรวดเร็ว ความสัมพันธ์ทางสังคมของหมู่บ้าน ยังคงเป็นแบบหัวบ้านท้ายบ้านเดินถึงกัน และรู้จักกันหมด มีงานบุญ งานกุศล มีส่วนร่วมกับถือเป็นประเพณี ไม่ต้องบังคับ เพราะคนส่วนใหญ่ของหมู่บ้านมีถิ่นฐานดั้งเดิมอยู่ในหมู่บ้านนี้ จึงมีประเพณี วัฒนธรรมใกล้เคียงหรือเหมือนกันเป็นส่วนใหญ่ การละเล่นของพื้นบ้านเปลี่ยนแปลงไปตามสังคมที่เปลี่ยนไป (วัฒนธรรมใหม่) ทุกคนยอมรับเป็นเรื่องปกติ การทะเลาะวิวาทที่เกิดขึ้นบ้างถ้ามีคนต่างถิ่นเข้ามาเที่ยว ถ้าเป็นพื้นบ้านเดิมจะไม่มี เขาจะให้ภัยอันเหมือนญาติพี่น้องเพราะเป็นคนรู้จักกัน บัญชาการสักขโมยไม่ปรากฏ นอกจากมาจากถิ่นอื่น มาชั่วคราวชั่วคราว คนที่มาจากถิ่นอื่นและมาสร้างบ้านตั้งถิ่นฐานอยู่ในหมู่บ้านนี้ส่วนใหญ่จะปรับตัวเข้ากับประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่นได้ดี ไม่มีปัญหา วัฒนธรรมท้องถิ่นมีลักษณะดีทอด ทุกคนรู้และเข้าใจดี โดยเฉพาะเทศกาลงานบุญ ทุกคนจะพร้อมใจตามกำลังความสามารถ และฐานะทางเศรษฐกิจ ความสามัคคีในหมู่บ้านไม่มีปัญหาเพราะทุกคนนับถือกันและยอมรับในระบบอาวุโสแบบสังคมเกษตรดั้งเดิมเป็นส่วนใหญ่ ในหมู่บ้านนางแลหมู่ 2 มี 9 ซอย มีวัดเพียง 1 วัด จึงเป็นที่รวมน้ำใจ ทุกคนเคารพเชื่อฟังผู้นำหมู่บ้านและเจ้าอาวาสเช่นเดียวกัน สำหรับกิจกรรมของสังคมที่เกี่ยวข้องกับประเพณียังรักษาไว้เช่นเดียวกับบรรพบุรุษ มีประเพณีของผีเข้ามาเกี่ยวข้องและความสนุกสนาน

ตามแบบพื้นเมือง เช่น ไผ่ขวง มีพิธีแต่งงาน ผ้าป่าของวัด ขึ้นบ้านใหม่ ทุกคนยิ้มแย้ม
แจ่มใสโดยทั่วไป มีข้อน่าสังเกต วิทยุหมู่บ้านไม่ค่อยมีจะมีเฉพาะเด็กวัยที่กำลังเรียนหนังสือ
เป็นช่วงปิดเทอม เด็กเล็กในครอบครัวใหม่และผู้สูงอายุเฝ้าบ้าน คุณแผลหลานๆ วิทยุหมู่บ้าน
มีงานทำในเมือง ไปไร่ สวน สภาพหมู่บ้านทั่วไปมีถนนคอกันตลอด การติดต่อจึงใช้รถ
จักรยาน รถจักรยานยนต์ รถยนต์มีวิ่งเข้าออกตลอดวัน ไม่มีรถประจำทางในหมู่บ้าน
เนื่องจากที่ดินใหญ่ แต่ละซอยไม่ไกลจากถนนมากนัก การทำมาหาเลี้ยงชีพเป็นแบบเดียวกับ
ปรีกษาหรือในกลุ่มเดียวกันได้ สภาพสังคมโดยทั่วไปเจริญแต่ยังมีกักร แต่ยังเป็น
สังคมเกษตรมากกว่าสังคมเมือง ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิตและผู้จำหน่ายยังเป็นลักษณะ
ของธุรกิจแบบเสรี คือผู้ผลิตกำหนดราคาเอง ผู้ได้รับเคราะห์คือผู้บริโภค โภคส่วนใหญ่จะเป็น
คนต่างถิ่น นักที่บวชจรไม่สามารถควบคุมราคาให้เป็นมาตรฐานได้ ผู้เอาเปรียบคือผู้ค้ามัก
จะกดราคาชาวสวน ถ้ามีผลผลิตโดยเฉพาะส้มปีระกาด้าออกมาก ราคาถูกลงก็จะถูกแปรรูป
เป็นพวกไวน์ส้มปีระกาด้า ราคาขายทุกร้านขอลดละ 10 บาท ถ้าสามารถพัฒนาจนกลายเป็น
ส้มปีระกาด้ากระป๋อง แยมส้มปีระกาด้าได้จะทำให้ภาวะเศรษฐกิจของชาวนางแล ก้าวขึ้นไปอีกขั้นหนึ่ง
แต่ปัจจุบันยังมีลักษณะการขายแบบขายวัตถุดิบมากกว่า ระบบอุตสาหกรรมจากการสอบถาม
ผู้ผลิต ผู้ขายส้มปีระกาด้า จะพบว่าคนพื้นบ้าน คนใกล้เคียงไม่ค่อยสนใจอาจจะเพราะเคยชิน
แล้ว ชาวสวน ชาวบ้านใกล้เคียงสามารถชอกกินได้ ยกเว้นคนที่ไม่รู้จัก และคนจากถิ่นอื่น
อยากทดลองตามคำโฆษณาของจังหวัด เพราะคุณสมบัติพิเศษของส้มปีระกาด้า นางแล

ต่างจากที่อื่นๆ คือ ผลไม้ใหญ่ แต่มีรสจัดหวานฉ่ำ จากการสอบถามผู้ทำสวนส้มปีระกาด้าที่ทำพันธุ์
จากหมู่บ้านนางแลไปปลูกที่อื่น ก็ให้ผลผลิตแตกต่างกันคือ ไม่หวานฉ่ำ อาจเกิดจากสภาพ
ดินก็เป็นได้ ลักษณะพิเศษนี้เป็นสาเหตุทำให้ส้มปีระกาด้านางแลเป็นที่รู้จักโดยทั่วไป

อีกประการหนึ่ง ส้มปีระกาด้านางแล ที่สัมพันธ์กับแรงงานคือแรงงานมีค่าแรงถูก
ตามประเพณีของท้องถิ่น หรือไม่ก็อาศัยแรงงานในครัวเรือน ทำให้ต้นทุนการผลิตต่ำ
สำหรับนักลงทุนในเมืองที่ไปทำ สวนส้มปีระกาด้า ส่วนใหญ่เลิกกิจการหมดแล้วในปัจจุบัน
เพราะไม่มีเวลาไปดูแล ต้องจ้างแรงงานทุกอย่างตั้งแต่เฝ้าสวน คายหญ้า เก็บเกี่ยวและ
จำหน่าย ทำให้ประสบปัญหาเกี่ยวกับการขาดทุน คุ้มไม่เท่าเสียในที่สุดก็เลิกลาไปเอง ดังนั้น
เจ้าของสวนส้มปีระกาด้าที่ยังดำเนินอยู่ได้ จึงเป็นเจ้าของสวนส้มปีระกาด้าที่ดำเนินการเอง

ใช้แรงงานในครัวเรือน จึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่ทุกวันช่วงเวลา ประมาณ 8.30-9.00 น. ในหมู่บ้านจะไม่มีผู้ใหญ่ช่วยทำงานในบ้าน มีแต่เด็ก และคนชราเฝ้าบ้าน เพราะทุกคนมีการกิจต้องไปไร่ ไปสวน และสวนใกล้หมู่บ้านยุคใหม่ พัฒนาเป็นสวนลื่นจึงเพิ่มขึ้นด้วย

การยังชีพ ของทุกครอบครัวมีลักษณะใกล้เคียงกัน คือประกอบอาหารการกิน อยู่แบบง่ายๆ เท่าที่จะหาได้ในหมู่บ้านเกือบจะไม่ต้องซื้อหา เป็นลักษณะของสังคมเกษตรดั้งเดิม อาหารได้จากกริมรั้ว หัวไร่ปลายนา ฯลฯ และของที่มีอยู่แล้วในหมู่บ้านแต่รู้สึกว่า ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ร่างกายแข็งแรงดี มีร้านขายของชำในหมู่บ้านกระจายทั่วทุกการซื้อหา มีตลาดสดแห่งเดียวอยู่ติดถนนระหว่างซอย 6-7 ที่ซดัก เนื้อสัตว์ สามารถหาซื้อได้ในตอนเช้า ลักษณะของการยังชีพในชีวิตประจำวันจึงไม่มีปัญหา และบางครอบครัวมีอาชีพทางเกษตรกรรม แต่มีอาชีพรองในเมือง คือ ค้าขายซึ่งมีในเมือง จึงตัดปัญหาเรื่องอาหารไปได้ สำหรับบ้านที่คิดถนนใหญ่ ก็มีร้านอาหารหลายประเภทเรียงรายอยู่มีอาหาร ทุกประเภทใกล้เคียงกันในเมือง สะดวกสบายต่อการซื้อหา เนื่องจากเป็นหมู่บ้านเกษตรทุกบ้านจะตื่นแต่เช้าเพื่อเตรียมอาหารสำหรับไปทำไร่ ทำสวน ตอนสายๆ จะเหลือแต่เด็ก และคนชราอยู่บ้าน สำหรับชนมเครื่องคัม มีชายหัวไปตั้งหมู่บ้าน เท่าที่มีร้านขายของชำตั้งอยู่ จากการสังเกตพอประเมินได้ว่า ปัญหาเรื่องโภชนาการในการยังชีพของหมู่บ้านนางแล อยู่ในเกณฑ์ที่อุดมสมบูรณ์ดี ยังมีความหลงเหลือให้เห็นถึงลักษณะของครอบครัวขยาย อยู่ เช่น มีการหยิบยื่นขอ ของกินของใช้กันเองในหมู่บ้านแบบสังคมเกษตรสมัยก่อน โดยเฉพาะผู้สูงอายุ ที่อยู่เฝ้าบ้านจะเป็นผู้รับผิดชอบของงานนี้แทนคนหนุ่มสาวที่ต้องออกไปทำไร่ทำสวนและค้าขาย สำหรับเด็กตัวเล็กๆ ในหมู่บ้านนี้น้อย อาจเป็นอิทธิพลของการวางแผนครอบครัว ก็เป็นได้ สำหรับอาหาร เสริมทารกไม่ค่อยปรากฏ สังเกตจากการขายนมผง อาหารเสริมประเภทเครื่องคัม คนในหมู่บ้านเค็มแต่ๆ ไม่นิยมกิน อาจเนื่องจากประหยัดไม่เห็นประโยชน์ มีแต่คนถิ่นอื่นที่ย้ายเข้ามาอยู่ใหม่ และนำวัฒนธรรมจากถิ่นอื่นเข้ามา การป้อนอาหารให้เด็กเล็กยังนิยมป้อนด้วยข้าวเหนียว และอาหารแห้ง เช่น เนื้อปิ้ง ปลาหมึก (ไม่เค็มทอด) และยังมีบางครอบครัวยังนิยมไปซื้ออาหารสำเร็จรูปจากตลาด ตอนเช้าเตรียมไปรับประทานตอนไปไร่ หรือสวน ^{ด้วย} ไม่ต้องปรุงเองที่บ้าน

ข้าวเป็นอาหารหลักส่วนใหญ่ผลิตได้เองและเก็บไว้บริโภค เหลือขายมีน้อย เนื่องจาก
ที่ดินทำกินมีจำกัด อาศัยทำเกษตรอย่างอื่น เช่น ทำไร่มัน ทำสวนสับปะรด ในอนาคตคิดว่า
จะเปลี่ยนเป็นสวนส้มจี เพราะเห็นมีหลายครอบครัวทำเป็นสวน และโตใกล้จะออกผลแล้วก็มี

สรุปได้ว่าเรื่องการโภชนาการของชาวนางแล มีอยู่อย่างสมบูรณ์ตามหลักของ
คุณภาพชีวิต นอกเสียจากวัฒนธรรมในการบริโภคของแต่ละครอบครัว (วัฒนธรรมเก่า)
ยังอนุรักษ์และยอมรับกันอยู่ เช่น อาหารคาวๆ เช่น ลาบ หลู้ ก๋วยเตี๋ยว ปลาจ่อม ฯลฯ

ทางศาสนา หมู่บ้านนางแลทั้ง 9 ชอย นับถือศาสนาพุทธ มีวัดเพียง
แห่งเดียว ทุกคนศรัทธาในพุทธศาสนาอย่างแรงกล้า มีการเสียสละทรัพย์เพื่อปรับปรุง
บำรุงวัดอยู่ในขั้นสมบูรณ์วัดหนึ่ง มีการเสียสละแรงงาน ขอมหาญงานเพื่อรวมกิจกรรมของ
วัด ตัวอย่างเช่นวันทอดป่าป่าทุกบ้านจะมีตัวแทนไปรวมกิจกรรม ด้วยความเต็มใจ
พร้อมกันเสียสละทรัพย์เพื่อร่วมทำบุญด้วย โดยถือว่าโลภบุญ กุศล นับได้ว่าวัดเป็นที่รวมน้ำใจ
ที่สำคัญของคนไทยโดยทั่วไป เช่นเดียวกับคนหมู่บ้านนางแล กิจกรรมต่างๆ มักจะมีศาสนา
เข้ามาเกี่ยวข้องด้วยเสมอ เช่น ขึ้นเรือใหม่ ทานข้าวใหม่ งานปล่อย สรุปแล้วตั้งแต่เกิด
จนตาย ยังผูกพันอยู่กับวัด จนแยกกันไม่ออก วัดเป็นที่รวมน้ำใจ ถึงแม่ว่ามีกำแพงวัดกัน
แต่ประตูวัดเปิดต้อนรับเสมอ เนื่องจากเป็นวัดประจำหมู่บ้าน จึงสามารถติดต่อได้ทุกเวลา
แบบไม่ต้องมีพิธีการที่เป็นทางการมากนัก สังเกตจากผู้มีความรู้ระดับปริญญาโทแห่งศ
นาลัยธรรมศาสตร์ เข้าไปรวมกิจกรรมในวัด กิจกรรมทางศาสนาของวัดในภาคเหนือ คงไม่
เหมือนกับทุกวัด แต่ความเลื่อมใส ศรัทธาเป็นเรื่องของชาวนางแลไม่สามารถเทียบกับ
ที่อื่น ๆ ได้ และอาจกลายเป็นวัฒนธรรมต่อเนื่องของคนรุ่นหลัง แมแต่ผู้นำหมู่บ้านเอง
(ผู้ใหญ่บ้าน) ต้องออกจากบ้านแต่เช้าตรู่ เพื่อไปรวมกิจกรรม ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้
สมาชิกของหมู่บ้านตื่นตัว และเข้าไปรวมกิจกรรมด้วย โดยถือว่าเป็นกิจกรรมสำคัญของ
หมู่บ้าน ดังได้เขียนมาแต่ต้น จึงไม่ใช่เรื่องแปลกที่หมู่บ้านนี้สงบเรียบร้อย ไม่ค่อยมีปัญหา
สังคมเพราะผู้นำเข้มแข็ง ศูนย์รวมน้ำใจคือวัด มันคง เศรษฐกิจโดยทั่วไปดี มีอาชีพหลัก
อาชีพรองสนับสนุน มีการวางแผนครอบครัวดี การศึกษาของเด็กวัยรุ่นดี เทคโนโลยีสมัยใหม่
มี เข้าไปถึงทั้งหมู่บ้าน ปัญหาสังคมแบบเมืองมีเข้าไปปะปนบ้างคือปัญหาของโสเภณี แต่ก็ไม่ใช่

เป็นคนในหมู่บ้าน เป็นเรื่องของธุรกิจที่คนในสังคมเมืองไปประกอบธุรกิจ การประกอบกิจกรรมเกี่ยวกับเรื่องของการทำบุญเป็นเรื่องของผู้อาวุโส เพราะมีเวลาอยู่มากกว่าคนหนุ่มสาว ซึ่งมีภาระเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ เรียนหนังสือ แต่ก็ไม่ได้เป็นอุปสรรคแต่อย่างใด ต่อการนับถือและการทำบุญทางพุทธศาสนา คิดว่านับวันจะเข้มแข็งขึ้นด้วย

การใช้เทคโนโลยีพื้นฐาน โดยทั่วไปของหมู่บ้านนางแล ก็มีเทคโนโลยีพื้นฐานเกือบทุกบ้าน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ พัดลม ตู้เย็น รถจักรยาน และจักรยานยนต์ บางบ้านพัฒนาไม่ถึง โรงสีข้าว รถไถนา และรถบรรทุกเล็ก (ปิ๊กอัพ) ใช้กันบ้างแล้ว ยังมีขึ้นอยู่กับรายได้จากผลผลิตทางการเกษตร บางครอบครัวรื้อบ้านเก่าออกและสร้างบ้านใหม่ เป็นบ้านชั้นเดียวหรือสองชั้นตามกำลังเงินและตามความสามารถ ซึ่งเป็นลักษณะของสังคมชุมชนเมือง มีการแข่งขันกันระหว่างบ้านต่อบ้าน เพื่อเพิ่มศักดิ์ศรีให้กับตัวเอง และครอบครัว บางครั้งการใช้เทคโนโลยีอาจใช้ไม่ค่อยถูก เช่น เปิดวิทยุเสียงดัง ซึ่งรถจักรยานยนต์เร็วเกินไป แต่ในหมู่บ้านก็ยอมรับกันไม่มีการว่ากล่าวตักเตือนเพราะเป็นญาติพี่น้องที่เคารพนับถือกัน ยอมรับว่าเป็นพฤติกรรมของวัยรุ่น

ในปัจจุบันมีการแข่งขันในการปลูกสับปะรดที่แบ่งเป็นหมวดหมู่ จึงได้มีการพัฒนาอาชีพการทำสวนสับปะรดที่แตกต่างไปจากแต่ก่อน เช่น จ้างแรงงาน โดยมูกร้างถางพง กลายเป็นไร่รดแทรกเตอร์ขนาดใหญ่มาจากหมู่บ้านอื่น ไร่ปุ๋ย ยากำจัดวัชพืช มีการเลือกพันธุ์จากการฟังข่าวสารของทางราชการทำให้เขาทราบว่าเขาจะต้องปรับปรุงอย่างไร เพื่อให้ครบวงจรในการผลิตเพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น เช่น ระบบการผลิต การแปรรูป การจำหน่าย ซึ่งชาวบ้านส่วนใหญ่เริ่มคิด เพราะการเอาโรคเอาเปรียบของนายทุน^{หรือ}คนกลาง ซึ่งเป็นคนในหมู่บ้านและต่างถิ่น ทำให้ทุกคนเริ่มใช้ความพยายามในการจัดหาพาหนะในการนำผลผลิตด้วยตัวเองไปจำหน่าย หลายครอบครัวอยากได้รถบรรทุก (ดีแท่น) ปิ๊กอัพ รถไถเดินตาม และถ้าสามารถหาลูกค้าส่งประจำได้จะดีมาก สำหรับชาวบ้านทั่วไป ส่วนการใช้เทคโนโลยีในเค้กรุ่นใหม่ก็มีปัญหาบ้างโดยเฉพาะในการใช้รถจักรยานยนต์ คือเร็วเกินไปจนเป็นที่น่าหวาดเสียว และการใช้เครื่องใช้ภายในบ้าน โดยเฉพาะเครื่องเสียง นิยมเปิดเพลงเสียงดังนาราคาแพง บางครั้งทำให้สุขภาพจิตเสีย

มีอยู่บ่อยๆ เพราะอยู่ในวัยเรียน มีเวลาว่างมาก ก่อให้เกิดปัญหาและความสิ้นเปลืองแกครอบครัว การพัฒนาหมู่บ้านยังใช้แรงงานคนเนื่องจากไม่ได้รับการสนับสนุนทางด้านเครื่องจักรกล ฉะนั้นสภาพของถนนในหมู่บ้านจึงเป็นแบบต้องช่วยตัวเอง ซ่อมบำรุงเอง แบบหน้าบ้านใครก็ซ่อมเองบำรุงเอง

4.1 เทคโนโลยีกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ มีความจำเป็นมากขึ้นเพราะเป็นยุคที่ต้องมีการแข่งขันกันเอง บ้านใดที่มีเครื่องอำนวยความสะดวกสูงก็ได้เปรียบ เพราะพืชไร่ เมื่อเก็บเกี่ยวแล้ว ถ้ามีเครื่องมือโดยเฉพาะรถบรรทุกที่เป็นของตัวเอง ก็สามารถประหยัดต้นทุนได้มากกว่า จ้างบรรทุกออกจากไร่วางทำให้ต้นทุนสูงขึ้น แต่ราคาขายยังได้เท่ากัน กับผู้ที่มีเครื่องมือครบ เป็นเหตุให้รายได้ต้องลดลงตามสภาพ เพราะต้องบวกค่าขนส่งรวมกับการผลิตด้วย และส่วนใหญ่ผู้มารับซื้อก็จะถือเอาความสะดวกในการเลือกซื้อสินค้าที่อยู่ติดหรือใกล้ถนนมากกว่า ไปรับซื้อตามสวน ตามไร่

ผลที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ได้เปรียบทุกอย่าง สามารถขยายที่ทำกินได้ง่าย สะดวก รวดเร็วประหยัดการใช้แรงงานเพราะทุกวันค่าแรงงานนับวันจะสูงขึ้นเรื่อยๆ คนที่อยู่ในวัยแรงงานถ้าให้ค่าแรงแบบดั้งเดิมเขาจะไปหางานทำในเมือง โดยเฉพาะงานก่อสร้างซึ่งได้ค่าแรงสูงกว่า ดังนั้นถ้ามีเครื่องมือ เครื่องใช้ ในการเกษตรที่จำเป็นก็จะตัดปัญหาเรื่องแรงงานไปได้มาก สามารถขยายที่ทำกินเพิ่มผลผลิตได้มาก ผลที่ตามมาคือรายได้ของครอบครัวก็สูงขึ้นด้วย เมื่อมีรายได้ดีขึ้น สิ่งที่เปลี่ยนแปลงในครอบครัวคือ การสร้างบ้านใหม่ซึ่งในหมู่บ้านเกือบจะเป็นการแข่งขันในเรื่องนี้อยู่แล้ว และยังมีเครื่องมือ เครื่องใช้เกี่ยวกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ติดตามมาไม่ขาดสาย อาจจะเรียกว่าเป็นการแข่งขันกันก็ยอมได้ เพราะได้ให้คุณประโยชน์ทุกรูปแบบที่ต้องการ แต่ผลเสียก็มีบ้างเช่น ความสิ้นเปลืองในเรื่องค่าใช้จ่ายแต่ก็คุ้มค่า จนเป็นเรื่องปกติของสังคมยุคใหม่ เพราะเป็นเครื่องทุ่นแรงอย่างดี และไม่สามารถจะหาพลังงานทดแทนอย่างอื่นได้ คือเด็ก ๆ ต้องไปโรงเรียน พ่อแม่ ต้องไปทำไร่ คำชาย ดังนั้นเทคโนโลยีสมัยใหม่จึงเป็นตัวแทนค่านแรงงานแทนคนได้มาก เช่น ถ้ามีรถสามารถประหยัดเวลาในการเดินทาง ใช้ได้ทั้งบรรทุกและโดยสาร รถไถ ใช้แทนวัว ควาย

ได้อย่างดี โทษไม่ต่องอาศัยคนเลี้ยง วิหุญ ไทรทัศน์ ทำให้ทราบความเปลี่ยนแปลงของโลก โดยไม่ต้องอ่านข่าวจากหนังสือพิมพ์ ซึ่งต้องเดินทางไปซื้อในเมือง หรือในตลาดในหมู่บ้าน ไม่มีขาย ด้านความบันเทิงก็สามารถเลือกสถานีได้ตามใจชอบ ซึ่งสมัยก่อนต้องไปดูตามโรงภาพยนตร์ในเมือง เพราะในหมู่บ้านไม่มี โรงภาพยนตร์ ความรู้ความเคลื่อนไหวทางการเกษตรสมัยใหม่ ส่วนมากได้จากวิหุญ และ ไทรทัศน์ เกี่ยวกับเรื่องการใช้พันธุ์พืช ราคา ตลาด การเก็บรักษา การขนส่ง ออกสู่ตลาด ระยะเวลาที่ตลาดต้องการ คุณภาพ ที่อยู่ในความต้องการของตลาด

การขนส่ง ในยุคปัจจุบัน การขนส่งถือเป็นเรื่องสำคัญเพราะมีผู้ผลิตมาก ผู้ผลิตรายได้ สามารถบริการลูกค้าได้ดีกว่า สะดวก รวดเร็ว ประหยัด ปลอดภัย ผู้ผลิตรายอื่นๆ จะได้เปลี่ยนในเชิงเศรษฐกิจ ต่างกับผู้ผลิตที่ไม่กล้าเสี่ยง ไม่กล้าลงทุน ยึดวิธีการแบบเดิม ให้ผู้ซื้อออกไปซื้อถึงไร่ ถึงสวนจะถูกกดราคาต่างๆ ที่เป็นสินค้าระดับเดียวกัน มีอำนาจในการต่อรองค่า ไม่ทราบความเคลื่อนไหวที่แท้จริงของตลาด โอกาสได้เปรียบเสียเปรียบจึงมีมาก เมื่อเทียบกับผู้ผลิตที่ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เข้าช่วยสำหรับในยุคนี้ เพราะสามารถส่งสินค้าเองได้ถึงมือลูกค้าในตลาด และมีโอกาสต่อรองกับผู้ค้าได้ ส่วนผู้ที่ไม่มีความรู้จะเสียเปรียบทุกทาง เพราะไม่ขายพืชผลก็จะเสียหาย ครั้นขายในไร่ในสวนอาจจะสะดวกสบายสำหรับผู้ผลิต แต่ผู้ซื้อจะหักค่าขนส่ง และแรงงานไว้เก็บที่ความมาตรฐานของทางราชการกำหนด จึงทำให้พืชผลถูกตัดราคาให้ถูกลง และชาวสวนที่ไม่มีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องการค้า ก็มักจะพอใจ กับการขายผลผลิตของตัวเองแต่ถ้าคิดถึงแรงงานที่ตัวเองลงทุนไปตลอดฤดูกาลในเชิงเศรษฐกิจเขาจะไม่ได้กำไรเลย เพราะใช้แรงงานฟรี เมื่อเทียบกับคนหนุ่มสาว ที่หนีจากการทำไร่ ทำสวนไปขายแรงงานในเมือง ยังได้เงินเดือนเป็นเกอบเป็นกำ คำนวณได้คือปี ส่วนชาวไร่ชาวสวนที่ขาดเทคโนโลยีที่จำเป็นไม่สามารถคำนวณได้ล่วงหน้า ขึ้นอยู่กับโอกาสและโชคความน่าเป็นส่วนใหญ่ ดังนั้นอาชีพเกษตรกรจึงมีความผูกพันกับการขนส่งสินค้าออกอย่างไร้ทางเลือกและอุปสรรคสำคัญที่จะนำมาสนับสนุนในเรื่องนี้คือเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรทุกอย่าง จะเห็นได้ว่าธุรกิจทางการเกษตรในชนบทของไทยไม่เฉพาะที่นางแล ยังเป็นแบบไม่ครบวงจรเท่าที่ควร คือยังต้องพึ่งพากันเป็นช่วงๆ คือ เจ้าของ ผู้ผลิต แรงงาน พ่อค้า ผู้จำหน่าย

ผู้บริหาร โภคทั้งหมดกลายเป็นบุคคล คนละกลุ่ม แต่ละกลุ่มจึงรักษาผลประโยชน์ของตนเอง
ถ้าสามารถรวมหลายๆ กลุ่มมาไว้ในกลุ่มเดียวกัน ผลประโยชน์ (กำไร) ก็จะตกอยู่ในมือ
ของ เกษตรกรมากขึ้น

ดังนั้น การขนส่งสินค้าทางการเกษตร ซึ่งผูกพันอยู่กับการใช้เทคโนโลยี
สมัยใหม่ทุกประเภท นอกจากนี้ยังสามารถก่อให้เกิดความรู้ ประสบการณ์ใหม่ๆ เศรษฐกิจ
ให้แก่เกษตรกรเพิ่มขึ้น จะเห็นได้ว่าชาวบ้านนางแล นอกจากทำสวนส้มปละรศที่มีชื่อเสียง
ถ้าเดินไปทางหลังบ้านหมู่ ซอย 1, 2, 3 จะเห็นมีสวนมันเต็มท้องทุ่ง และขึ้นโค้งอองงาม
ดี เพราะมีแหล่งน้ำอุดมสมบูรณ์

ผลของการใช้เทคโนโลยี มีมากมายมหาศาล คือสามารถประหยัดเวลา
ระยะเวลาในการเดินทาง เพิ่มผลกำไรได้มากขึ้น ประหยัดแรงงานได้มาก (นับวันจะ
สูงขึ้น) และหายาก ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของตลาด เพราะผลิตเอง จำหน่ายเอง
ติดตามความเคลื่อนไหวของตลาดได้อย่างใกล้ชิด ไม่ต้องง้อคนกลางและลูกค้าที่เอาเปรียบ
ในเชิงธุรกิจ มีกำไรเพิ่มขึ้นจากน้ำพักน้ำแรง และมีอำนาจในการซื้อเทคโนโลยีสมัยใหม่
สูงขึ้น ผลเสียที่ตามมาก็มี คือทำให้เด็กรุ่นใหม่ยึดความสะดวกสบายเป็นหลัก ทำให้หัวหน้า
ครอบครัว ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นเกี่ยวกับเชื้อเพลิง และพลังงานอื่นๆ เพื่อสนองต่อ
เทคโนโลยีสมัยใหม่ ทำให้เด็กรุ่นใหม่ถนัดงานในแง่ของวัฒนธรรมเกษตรดั้งเดิมจะกลายเป็น
คนเกียจคร้าน คือรับใช้ภาระกิจของการศึกษามาเป็นข้ออ้างในการทำกิจกรรม
ประจำวัน พยายามเรียกร้องสิ่งอำนวยความสะดวกสมัยใหม่ทุกรูปแบบเท่าที่มีการโฆษณา
แม้แต่ของที่ไม่จำเป็นอีกมากมายถือว่าเป็นคนทันสมัย ทันโลก ก่อให้เกิดความสิ้นเปลือง
แก่ครอบครัว โดยที่ตัวเองไม่รู้ นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดมลพิษมลภาวะให้แก่ครอบครัว,
สังคมและหมู่บ้าน ข้อสังเกตครอบครัวของเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่อง
มลพิษ มลภาวะ โดยเฉพาะครอบครัวที่มีคนเช่า คนแก่ อยู่บ้านเป็นประจำ สภาพของบ้าน
จะสะอาด ปราศจากใบไม้และวัชพืช ต่างกับครอบครัวที่พ่อแม่ต้องไปทำสวน ทำไร่ มีลูก
หลานเรียนหนังสือ รอบบ้านจะเต็มไปด้วยวัชพืช ชยะ อาจเป็นเพราะว่าแต่ละวันไม่มีคน
อยู่บ้าน เด็กรุ่นใหม่มีความรู้แต่ขาดวินัย ชีวิตประจำวันของเด็กวัยรุ่นส่วนใหญ่ทำเพื่อตนเอง

นอกจากนั้นยังให้เป็นภาระของผู้ปกครอง กลับจากโรงเรียนยังไม่ถอดเสื้อผ้า เปิดโทรทัศน์ดู
พอเมื่อยยังไม่ถอดจากสวน จากไร่ เมื่อเทียบกับสมัยก่อน ไม่มีวิทยุ โทรทัศน์ ทีวี ไฟฟ้าใช้
ใช้ตะเกียงจุด ทุกคนสามารถเอาชนะธรรมชาติได้ แต่มาถึงยุคของเทคโนโลยี ถ้าขาด
วิทยุ โทรทัศน์ ตู้เย็น มีปัญหา และถ้าวันใดไฟฟ้าดับรู้สึกว้างว้างบ้านมีปัญหาทำอะไร
ไม่ได้ สำหรับผู้ใหญ่บางคนก็ติดคอมพิวเตอร์-อาทิตย์ ละโคร โทรทัศน์ วิทยุรุ่นติดนักร่อง
รุ่นใหม่ คาร์ราใหม่ๆ แฟชั่นใหม่ๆ กลายเป็นว่าแทนที่จะใช้เทคโนโลยีมาใช้ประโยชน์
ทำให้ดีขึ้นกลับทำให้เกิดความเกียจคร้านขึ้นในสังคม ดังนั้นครอบครัวใดยิ่งสะสมเทคโนโลยี
สมัยใหม่มากขึ้น และไม่พัฒนาค่านิยมใจ ก็จะสะสมปัญหาดังกล่าว และจากการสังเกตและ
ไปเก็บข้อมูลได้ข้อความตรงกันเป็นส่วนใหญ่

ความสะดวกสบายในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ยังมีปัญหาของการ
เปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจไปอย่างรวดเร็ว ขณะนี้เพราะมีอำนาจในการซื้อสูง
ได้ของใหม่ ใช้เป็นแต่ใช้ไม่ถูกวิธี เช่น นิยมเปิดวิทยุเสียงดังเกินความจำเป็น
ซิ่งเครื่องเร็วเกินไป มีอุบัติเหตุเกิดขึ้นเสมอ โดยเฉพาะวัยรุ่น สำหรับผู้สูงอายุที่ได้รับ
อุบัติเหตุ ส่วนใหญ่ขาดการส่งสัญญาณจราจรเช่นไฟเขียวไฟสีแดงผิดทาง เมาเหล้า
เบรคกระทันหันเหมือนสุนัขเห่าสิ่งอื่นๆ แต่ก็ทำให้คนในหมู่บ้านหวาดว้างเพราะ
ได้ติดต่อกับโลกภายนอก กว้างขวางขึ้น ทัศนโลกมากขึ้น การซื้อขายที่ดินในหมู่บ้าน มีน้อย
เพราะที่ดินมีจำกัด ทั้งที่อยู่อาศัยและที่ทำการเกษตร ปัจจุบันมีการใช้วิทยุสื่อสารกันบ้าง
แล้ว ทำให้สังคมในหมู่บ้านเริ่มแคบลงเพราะสามารถติดต่อกันได้สะดวก ซึ่งสมัยก่อนใช้
เคเบิลทีวี จักรยาน ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปมากทุกคนเริ่มรู้ และพยายามปรับพฤติกรรม
ได้ดีขึ้น ความหวังใหม่ถ้าสืบประคนางแล้วยังมีชื่อเสียงอยู่คาดว่าจะมีความเป็นอยู่ดีขึ้น
อีกมาก ทุกครอบครัวคงมีเครื่องมือ เครื่องใช้ในการ เกษตรอย่างครบถ้วนโดยทั่วหน้า
ถึงแม้จะเป็นหมู่บ้านเล็กๆ คาดว่าทางราชการคงมีส่วนเข้ามาเกี่ยวข้องให้มีถนนลาดยาง
ทุกซอย สำหรับน้ำจากการสังเกตอุณหภูมิมาก มีน้ำไหลสู่เลือกสวนไร่นาตลอดวัน
ในบริเวณที่เป็นที่ท่านา สภาพทั่วๆ ไปมีการเปลี่ยนแปลงที่ก้าวหน้าขึ้นเรื่อยๆ สภาพสังคม
ของคนหนุ่มสาวยุคใหม่เปลี่ยนไปเป็นสังคมยุคใหม่ การใช้รถจักรยานในหมู่บ้านมีน้อย เพราะ

นิยมใช้รถจักร ยานยนต์มากขึ้น ไม่มีใครเดินเท้าเปล่า มีการใช้สวมหมวกทุกหลังคาเรือน มีเตาแก๊สใช้บางส่วน ผู้นำหมู่บ้านมีวิทยุมือถือประจำตัว คนทุกระดับในหมู่บ้านยอมรับเทคโนโลยีสมัยใหม่ บางครอบครัวมีรถจักรยานยนต์ให้ลูกไปโรงเรียนในเมือง บางครอบครัวมีโทรทัศน์ 2 เครื่อง การแต่งกายทันสมัยเท่ากับสังคมในเมือง คือใช้เครื่องสำอางค์โดยผู้หญิง เครื่องใช้ภายในบ้านครัวเรือน ส่วนใหญ่เป็นแบบสมัยใหม่ คือเป็นโลหะ เช่น อลูมิเนียม หม้อดินเผาไม่พบเห็น ชันน้ำกลายเป็นแก้วนํ้า สภาพร้านค้าในหมู่บ้านจะมีตู้แช่เย็นเกือบทุกร้าน มีเครื่องคั้นบริการทุกรูปแบบเช่นเดียวกับในเมือง คนที่เคยทำงานในเมืองก็จะมาใช้บริการ เพราะเคยชิน และทราบจากการโฆษณา ทั้งวิทยุ โทรทัศน์ และคำนิยมนในการเดินแบบ เพราะถือว่าเป็นคนทันสมัย สำหรับคนรุ่นเก่าไม่ค่อยสนใจและไม่ค่อยเห็นคุณค่า แต่ก็ไม่ได้ต่อต้านใดๆ คงมีความรู้สึกเฉยๆอาจเป็นเพราะสังคมเกษตรสอนให้รู้จักประหยัดในการบริโภค และการใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น

ผลกระทบจากการใช้เทคโนโลยี คือแต่ละครอบครัวต้องมีรายจ่ายเพิ่มขึ้น โดยไม่รู้ตัว เช่น ค่าน้ำมัน เชื้อเพลิง ค่าไฟฟ้า ค่าใช้จ่ายอื่นๆ ซึ่งเป็นไปตามสมัยนิยม ทั้งนี้เพื่อให้ลูกหลานมีหน้ามีการติดตามสังคม โดยที่ตัวเองยอมลำบาก และมีความภาคภูมิใจมากที่ลูกหลานได้มีโอกาสใช้เทคโนโลยีเหมือนคนอื่น ๆ

ปัญหาที่เกิดขึ้นใหม่ โดยที่ชาวบ้านนางแลไม่รู้ตัวคือ การที่ชาวบ้านนางแลปลุกสัมปะรด แต่ตัวเองไม่ได้เป็นผู้จำหน่าย และคนจำหน่าย ไม่มีความรู้ในการผลิต ทำให้ผลผลิตของสัมปะรดนางแลปัจจุบันมีคุณภาพลดลงเนื่องจาก ผู้ผลิตไม่รับผิดชอบ เรื่องคุณภาพและผู้ขายอาศัยการประชาสัมพันธ์ ดังนั้นสัมปะรดนางแลในปัจจุบันจึงมีคุณภาพต่ำลง เพราะผู้ซื้อต้องการซื้อและผู้ผลิตก็ต้องการขายทั้งๆ ที่สัมปะรดยังไม่แก่ได้ขนาด จะเห็นได้ว่าสัมปะรดนางแลมีรสชาติแปลกไปจากเดิม ซึ่งเป็นผลเสียมากกว่าผลดี โอกาสต่อไปถ้าไม่มีการแก้ไข สัมปะรดนางแลอาจมีสภาพเหมือนสัมปะรดที่อื่นๆ ซึ่งมีอยู่มากมายและอาจไม่มีคนรู้จักก็ได้ โดยเฉพาะชาวสวนเป็นผู้ไม่ชอบเป็นนักลงทุน มีการปลุกแบบธรรมชาติ สภาพของดินเมื่อได้ใช้นานหลายๆ ปี ก็เสื่อม คุณภาพของผลผลิตก็ย่อมเสื่อมไปด้วย หากไม่มีการควบคุมเรื่องคุณภาพ ชื่อของสัมปะรดนางแลจะถูกฉีก เพราะคนใน

ทองที่เองสามารถเปรียบเทียบได้กับคนต่างถิ่นที่ได้ลี้มรด รู้สึกว่าไม่แปลกจากที่อื่นๆ อาจ
 เป็นเพราะความเห็นแก่ตัวของผู้ชายย่อย และเมื่อชายไม่ได้อัปรสภาพเป็น ไวน์สับปะรด
 ค้างที่ปรากฏเกือบทุกร้านที่ชายสับปะรด ซึ่งเป็นที่นิยมของคนต่างถิ่น ทางราชการไม่เอาผิด
 เพราะเป็นการส่งเสริมชาวสวนสับปะรดนางแล ปัจจุบันสับปะรด ไวน์สับปะรดจึงเป็น
 สินค้าที่ซื้อบริโภคแล้วยังเป็นสินค้าที่ซื้อเป็นของฝากญาติมิตร และถ้าสามารถควบคุมคุณภาพ
 ได้จะโดยวิธีใดก็ตามก็จะทำให้สับปะรดนางแลรักษาเอกลักษณ์ของคุณภาพไปได้อีกนาน
 ปากปล่อยปะละเลย ให้แน่คำริมทางชายสับปะรดที่ไม่แก่จัด คุณภาพต่ำ ชื่อเสียงของ
 สับปะรดนางแลอาจถูกลืมในที่สุดก็เป็นได้ เพราะมีพันธุ์อื่นๆ มาแย่งตลาดมากขึ้นทุกวัน
 ผลกระทบโดยตรงอีกประการหนึ่งคือการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ทุกประเภท เช่น
 รถจักรยานยนต์ โทรทัศน์ วิทยุ ทีวี ตู้เย็น วิทยุ รถอีแต่น จนถึงรถปิคอัพ ทำให้เกิดการ
 สูญเสีย ค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นบางครั้งเกือบไม่จำเป็น แต่เพื่อศักดิ์ศรีและการแข่งขันทำให้
 ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น มีหลายรายต้องเป็นลูกค้าของ ชกส. เพราะต้องการยกฐานะ
 ของตัวเอง หรืออาจตามใจลูกหลาน ลักษณะเช่นนี้อาจไม่เป็นผลดีในระยะยาวเพราะ
 อาชีพทางการ เกษตรมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา หลายบ้านมีปั้มน้ำใช้ มีก๊อกน้ำใช้
 เป็นจุกๆ แสดงให้เห็นว่าชาวบ้านยอมรับเทคโนโลยีสมัยใหม่ทุกประเภท แต่การผลิต
 จำหน่ายแบบครบวงจรยังแยกจากกันทำให้เกิดช่องว่างในการพัฒนา และอาจมีปัญหาคือไป
 ได้ถ้าไม่แก้ไข มีบ้านสร้างใหม่หลายหลังได้สอบถามปรากฏว่าไม่ใช้ชาวนางแล ลักษณะ
 เช่นนี้แสดงให้เห็นว่าได้มีการซื้อขายที่ดินของตัวเองและย้ายไปอยู่ที่ใหม่ บุคคลกลุ่มนี้จะ
 นำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ในหมู่บ้านมากขึ้น เช่น รถปิคอัพ รถยนต์ วิทยุ ทีวี และอื่นๆ
 ลักษณะเช่นนี้ก่อให้เกิดการแข่งขันกับคนในท้องถิ่นดั้งเดิมที่ไม่เคยมีมาก่อน และพยายาม
 จะมี ซึ่งเป็นผลกระทบโดยตรงกับการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ กับสังคมดั้งเดิม จากสภาพ
 ที่ปรากฏในปัจจุบัน นักลงทุนต่างถิ่นโดยเฉพาะในเมือง เริ่มลดน้อยลงและมีการขายที่ดิน
 ทำสวนสับปะรดไปมากเนื่องจากนักลงทุนเชิงธุรกิจมักจะไม่ค่อยมีเวลาว่าง พอที่จะไปเอา
 ใจใส่ได้และส่วนใหญ่มีจ้างแรงงานทำให้ต้นทุนการผลิตสูง มากกว่าชาวนางแลเองที่ทำและ
 ผลิตระบบครอบครัว ไม่ได้หักค่าแรงงาน และอยู่ประจำสม่ำเสมอ ค่าแรงงานจึงต่ำและ
 นักลงทุนที่เป็นข้าราชการส่วนใหญ่ต้องเลิกลาไปเอง เนื่องจากปัญหาการเอาใจใส่ดูแล

ปัญหาการจัดจำหน่ายไม่คุ้มกับต้นทุนที่ลงไป เมื่อ 10 ปีก่อน จะมีนักลงทุนประเภทนี้มาก ปัจจุบันส่วนใหญ่เจ้าของสวนเป็นคนในถิ่นเดิม เพราะมีความชำนาญและยึดเป็นอาชีพหลักของครอบครัว มีเวลาเอาใจใส่สม่ำเสมอ และรู้ความเคลื่อนไหวของตลาดได้ดีพอสมควร เพราะเป็นอาชีพหลักของตัวเองมาจากรุ่นพ่อ ลูก เป็นฝ่ายผลิต แม่บ้านเป็นฝ่ายจำหน่ายนอกจากขายผลแล้วยังขายหน่อขยายพันธุ์ให้กับผู้ปลูกรายใหม่ๆ ใ้ลือกด้วยเป็นลักษณะเกษตรกรรมวงจรมากขึ้น ถ้าหากควบคุมคุณภาพให้ได้มาตรฐานสืบประนางและยังคงทำชื่อเสียงและรายได้ให้แก่ชาวนางแลได้อีกนาน

4.2 เทคโนโลยีกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม

เทคโนโลยีมีอิทธิพลต่อสังคมและวัฒนธรรมมากขึ้น มีทั้งผลดีและผลเสียควบคู่กันไป ผลดีคือสามารถปรับตัวทันสมัยขึ้น สังเกตได้จาก การแต่งกายของเด็กและผู้ใหญ่ ทุกบ้านนิยมและยอมรับในเทคโนโลยีสมัยใหม่ โดยเฉพาะอุปกรณ์ไฟฟ้า เช่น ตู้เย็น โทรทัศน์ วิทยุ เตารีด ชุดรับแขก ผลของการยอมรับเทคโนโลยีทำให้ทราบข่าวสารของทางราชการได้เช่นเดียวกับผู้อาศัยในเขตเมือง สำหรับบ้านริมถนน ส่วนใหญ่รับหนังสือพิมพ์รายวันอ่านกัน นอกเหนือไปจากฟังข่าว และดูโทรทัศน์ การแต่งกายเลียนแบบแฟชั่นและโฆษณาจากโทรทัศน์ เพราะถือว่าเป็นแบบที่ทันสมัยอาจเป็นเพราะมีอำนาจในการซื้อสูงในเรื่องเกี่ยวกับการศึกษาทั้งหมดบ้านไม่พบเด็กรุ่นใหม่ที่ไม่เรียนหนังสือ แสดงว่า พ่อแม่ผู้ปกครองเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษา เมื่อเรียนจบแล้วจะได้มีงานทำเนื่องจากที่ดินทำกินมีน้อย และผลจากการที่เด็กต้องไปเรียนหนังสือ โอกาสที่จะช่วยค้ำจุนการผลิตจึงไม่มีเป็นผู้บริโภคอย่างเดียว หน้าที่การผลิตเป็นเรื่องของผู้ใหญ่ ลักษณะเช่นนี้เด็กรุ่นใหม่ช่วยตัวเองไม่ได้เพราะขาดประสบการณ์ทางโลก รู้จักแต่ความสะดวกสบาย ที่พ่อแม่หาไว้บริการครบหมดแล้ว สำหรับผู้ใหญ่ก็มีค่านิยมที่เปลี่ยนไปจากเดิม คือทำงานเพียง 5 วันคือจันทร์ - ศุกร์ เสาร์อาทิตย์ คุ้มวย สำหรับแม่บ้านติดละครโทรทัศน์ ทั้งภาคกลางวัน กลางคืน เล่าได้เป็นเรื่องราว เด็กติดหนังการ์ตูน ไม่สามารถใช้งานได้ มีข้ออ้างมากมาย เช่น ทำการบ้าน ทำรายงาน และอื่นๆ ซึ่งพ่อแม่ไม่ค่อยเข้าใจตามใจลูก พฤติกรรมเหล่านี้เป็นเรื่องปกติทั้งที่นางแล และในเขตเมือง เนื่องจากสังคมเกษตรบริสุทธิได้

ได้เปลี่ยนแปลงไปเกือบหมดแล้ว แม่แต่สภาพที่อยู่อาศัย ได้แปรสภาพจากบ้านใต้ถุนสูง
 เลี้ยงสัตว์ มีวัวควายก็หมดไปแล้ว กลายเป็นรถโตเดินตาม รถจักรยานกลายเป็น
 รถจักรยานยนต์ บ้านไม้กลายเป็นบ้านปูน เด็กๆ ไปโรงเรียนตอนเช้า อาหารหลักกลายเป็น
 เป็นอาหารสำเร็จรูปหรือไม่ก็เอาเงินไปซื้อกินที่โรงเรียน แม่บ้านมีการแต่งหน้าทาแป้ง
 แต่งตัวเช่นเดียวกับสังคมเมือง อาจเป็นเพราะต้องเข้ามาค้าขายในเมืองเป็นประจำ
 สำหรับอาชีพแปลกๆ ใหม่ๆ ในหมู่บ้าน เช่น ร้านค้าขายของชำ ร้านอาหารริมทาง
 ส่วนใหญ่เป็นคนต่างถิ่นมาเปิดกิจการ

สำหรับความสัมพันธ์ของสังคมกับศาสนา คงเป็นเรื่องของผู้ใหญ่ ส่วนเด็กที่
 กำลังเรียนหนังสือไม่ค่อยให้ความสนใจเหมือนหมู่บ้านอื่นๆ และสังคมเมือง

การแต่งกายโดยทั่วไป ได้พัฒนาการ เป็นสังคมยุคใหม่ต่างกับสังคมเกษตร
 ยุคก่อน เช่น นุ่งกางเกงยีน กางเกงกีฬา เสื้อยืด แทนเสื้อหม้อฮ่อม เด็กนักเรียนเด็กเล็ก
 แต่งตัวทันสมัยเช่นเดียวกับสังคมเมืองทุกอย่าง แม่บ้านบางคนใช้เครื่องสำอางค์ พอบ้าน
 อยู่กับบ้านหรือไปทำอะไร หานา นิยมใส่นาฬิกา

โภชนาการ โดยทั่วไปเป็นแบบวัฒนธรรมดั้งเดิม คือเป็นอาหารแบบพื้นเมือง
 ง่ายๆ บางครอบกรว้ออาหารสุกมาจากตลาด กินแบบให้หมดเป็นมื้อๆ ไม่นิยมเหลือไว้เก็บ
 ถึงเวลากินมื้ออื่นก็ทำกินใหม่ ถ้าไปไร่สวนก็ห่อข้าวติดไปด้วย ซึ่งก็เป็นพฤติกรรมที่คล้ายคลึง
 กันโดยทั่วๆ ไป ส่วนใหญ่ทั้งหมู่บ้านกินข้าวเหนียวเป็นอาหารหลัก จึงกินอยู่อย่างง่าย ๆ
 และเนื่องจากเป็นชุมชนที่อยู่ห่างจากแหล่งน้ำใหญ่ อาหารโปรตีนที่ได้จากแหล่งน้ำ จึงมีน้อย
 ส่วนใหญ่ได้จากการซื้อในตลาด หรือไม่ก็ได้จากพวกแมลงธรรมชาติ ซึ่งมีอยู่ทั่วไปตามฤดูกาล
 สำหรับอาหารมีสาร ไอโอดีนโดยเฉพาะเกลือ และอาหารทะเลคงหาซื้อได้ง่าย แต่การ
 บริโภคยังไม่พิถีพิถันกับตัวอย่างเช่น ปลาหนึ่ง ซื้อมาจากตลาดก็กินได้โดยไม่ต้องทอดหรือปิ้ง
 และกินกันทั้ง เด็กและผู้ใหญ่ ลักษณะของการบริโภค เหมือนวัฒนธรรมเก่าๆ คือกินข้าวมากๆ
 กินกับน้อยๆ เกือบทุกบ้าน จะต้องมีน้ำพริก ผักต้ม ผักสด เป็นพื้น อาจเป็นเพราะราคาถูก
 ซื้อหาจากตลาดได้ง่าย หรืออาจต้องการประหยัดเวลาในการประกอบอาหาร เพราะเด็ก
 ต้องไปโรงเรียน ผู้ใหญ่ต้องไปไร่ไปสวน ก็มีว่าเป็นวัฒนธรรมอีกแบบหนึ่งในสังคมเกษตร
 ยุคใหม่ เพราะสมัยก่อนจะเตรียมอาหารไว้แต่ตอนเย็น ตอนเช้าก็รีบปรุงและประกอบอาหาร

อาจเป็นเพราะสมัยก่อนเด็กไม่ได้เรียนหนังสือ ถึงจะเรียนก็เป็นโรงเรียนใกล้ๆ บ้าน ไม่ค่อยเคียดร้อน แต่ในยุคปัจจุบันเด็กต้องไปเรียนหนังสือต่างถิ่น พ่อแม่ก็ต้องไปทำงาน ในไร่ ในสวน ต่างคนต่างมีหน้าที่ วัฒนธรรมในการบริโภคแต่ดั้งเดิมจึงต้องเปลี่ยนไป โดยไม่รู้ตัวและกลายเป็นความเคยชินในสังคมพื้นฐานของหมู่บ้าน หลักของการโภชนาการ โดยทั่วไป คงยึดหลักประหยัดกินข้าวมาก กินกับน้อย ส่วนใหญ่ไม่รู้จักอาหาร 5 หมู่ ตามหลักของคุณภาพชีวิต ทั้งนี้เพราะสังคมเกษตร เคยชินต่ออาหารที่บริโภคตามแบบ วัฒนธรรมดั้งเดิม และเพื่อพิจารณาตามหลักโภชนาการถึงแม้จะเป็นอาหารพื้นเมืองแบบ ง่ายๆ ก็ไม่ได้ขาดคุณค่าทางอาหารตามหลักโภชนาการ จะขาดไปบ้างเล็กน้อยคือ โปรตีน ไขมัน อาจเป็นเพราะราคาแพง

การเปลี่ยนแปลงทางด้านค่านิยมของชาวบ้านหมู่บ้านนางแล มีการเปลี่ยนแปลง ในด้านการพัฒนาโดยทั่วไป เช่น อยากรู้ ในทุกๆ เรื่องของสังคมที่เปลี่ยนไปจึงพยายาม หาซื้อวิทยุ โทรทัศน์ สำหรับ หนังสือพิมพ์ จะมีอ่านเฉพาะบ้านที่อยู่ริมถนน ชาวสาร บ้านเมืองรับทราบจากวิทยุ โทรทัศน์ เป็นส่วนใหญ่ ชาวสารทางราชการที่ได้รับอีกทาง หนึ่งคือ เสี่ยงตามสายของหมู่บ้าน การประชุมประจำหมู่บ้าน การพบปะสังสรรค์กันเป็น สังคมเกษตร ปรึกษาหารือกันในเรื่องของปัญหาในการผลิต การจำหน่าย การลงทุนเช่น ค่าแรง และการตลาด ค่านิยมที่น่าสนใจต่อไปคือความอยากเห็น โดยทั่วไปอยากเห็น สิ่งใหม่ๆ ของแปลกของใหม่ทุกรูปแบบ โดยได้จากการโฆษณา การท่องเที่ยวเป็นกลุ่ม ระดับชาวบ้าน โดยการซื้อมาทดลองใช้ ด้วยเหตุนี้คนส่วนใหญ่จึงตกเป็นลูกค้าของนักธุรกิจ โดยไม่รู้ตัว บางครั้งไม่ค่อยจำเป็นสำหรับอาชีพ ชีวิตความเป็นอยู่มากนัก แต่เนื่องจาก พนักงานเดินตลาดของบริษัทต่างๆ สามารถเดินเข้าไปโฆษณาสินค้าได้ถึงทุกบ้าน และการ เสนอขายมีทุกรูปแบบทั้งเงินสด เงินผ่อน ลักษณะดังกล่าวมีอิทธิพลมากสำหรับหมู่บ้านที่มี อำนาจในการซื้อโดยทั่วไป และค่านิยมระดับต่อไปคืออยากเป็นทุกสิ่งทุกอย่าง เช่น ผู้นำหมู่บ้าน อำเภอบางจังหวัด ซึ่งเป็นเรื่องของความต้องการขึ้นทะเบียนยานอันเป็น เรื่องของความต้องการขั้นสุดยอดของคุณภาพชีวิตของมนุษย์ และก็ไม่มียผลต่อความเป็นจริง มากนัก ค่านิยมอีกประการหนึ่ง ความอยากได้ เนื่องจากปัจจุบันเป็นยุคของวัตถุนิยม ทุกคนมีความรู้ลึกอยากได้ทุกสิ่งทุกอย่างในเรื่องของเทคโนโลยีสมัยใหม่ และเป็นวัตถุ

ลักษณะเช่นนี้จะทำให้พฤติกรรมของคนในหมู่บ้านจะเปลี่ยนไป หันไปแข่งขันกันแสวงหา
 วัตถุยุคใหม่ โดยไม่คำนึงถึงวัฒนธรรมเดิม ประการสุดท้ายของค่านิยม คืออยากมีทุกอย่าง
 ทุกอย่างที่ตั้งคณยุคใหม่หรือสังคมเมืองมี เช่น อยากมีรถยนต์ใช้ แต่ไม่ใช่รถธุรกิจ ที่ดิน
 ที่อยู่อาศัย ที่ดินทำกินที่ได้มาจากมรดก นำไปขายให้นายทุนและนำเงินที่ได้ไปซื้อทุกอย่าง
 ทุกอย่างที่ต้องการได้ การที่ได้รับเงินง่ายๆ ไม่มีแผนไว้ก่อนเป็นผลเสียอย่างยิ่ง เพราะถ้า
 มีเงินและไม่ทำเพื่อธุรกิจบริ โภคอย่างเดียวในที่สุดก็จะหมดไป ในเมื่อที่อยู่อาศัยที่ดินทำกิน
 หมด ก็จะต้องแก้ปัญหาเฉพาะหน้าด้วยการบุกกรุ๊ปาส่งวนต่อไป ขอส่งเกตชวานางแลที่อาศัย
 อยู่ริมถนนต่อไปจะกลายเป็นคนดินอื่นมาอยู่ และชวานางแลเองจะต้องถอยร่นเข้าไปอยู่
 ในป่าลึกเข้าไปเรื่อยๆ ค่านิยมเหล่านี้อาจเป็นปัญหาในระยะยาวก็ได้ แต่ถ้าได้มีการพัฒนา
 จิตใจ ชาวบ้านอย่างนี้แล้วปัญหาเหล่านี้ก็จะไม่เกิด สังเกตมีบ้านสร้างใหม่หลายหลัง
 เป็นคนจากดินอื่น ไม่ได้ทำสวนสับปะรดนางแล

การศึกษา การศึกษาส่วนใหญ่ยังเป็นค่านิยมของคนรุ่นเก่าคือเมื่อส่งลูกหลาน
 ได้เรียนหนังสือ ก็มีความหวังจะให้ลูกหลานได้สอบทำงานเป็นข้าราชการ ซึ่งตามความ
 เป็นจริง การศึกษาในปัจจุบันเพื่อให้เด็กมีความรู้สูงขึ้น มีวิชาชีพตามความถนัดคิดตัวและ
 สามารถเลือกงานได้ตามถนัดของตัวเอง เพราะปัจจุบันมีหน่วยงานเอกชน ต้องการกำลังงาน
 บุคคลระดับนี้อยู่มาก ถ้าไม่เลือกงานและการ เรียนการสอนของทุกสถาบันก็มีวิชาพื้นฐาน
 มากมาย ทุกคนที่เรียนจบมาก็มีวิชาพื้นฐานพอจะทำได้ทุกอย่างก็ นอกเสียจากเลือกงาน
 เลือกสถานที่ทำงาน แต่ผู้ปกครองหวังอย่างเดียวคือเป็น ข้าราชการ จึงถือวายังเป็นความ
 คิดเก่าๆ และการเลือกสถานที่เรียนก็เป็นปัญหาทั่วไป ผู้ปกครองมักจะเชื่อสถาบันมากกว่า
 ความสามารถของลูกหลาน ซึ่งตามความเป็นจริงทุกสถาบันมีการ เรียนการสอนจากหลักสูตร
 เดียวกัน ผู้สอนก็มีความรู้ความสามารถใกล้เคียงกัน ปัญหาการเรียนอยู่ที่ผู้เรียน ไม่ใช่
 สถาบัน แต่ผู้ปกครองยังไม่ค่อยเข้าใจ ปัญหาเหล่านี้ไม่ใช่เกิดในหมู่บ้านนี้แห่งเดียว มีทุก
 หมู่บ้าน ลูกหลานที่เรียนจบชั้นมัธยม มีความรู้ มีประสบการณ์ วิทยุนี้จะเชื่อเพื่อนมากกว่า
 ผู้ปกครอง เรียนอ่อนเกือบจะไม่จบแต่อยากเรียนมหาวิทยาลัย ผู้ปกครองก็สนับสนุนเต็มที่
 ไปตามเพื่อน และส่วนใหญ่ก็สอบไม่ได้ถึงสอบได้ก็เรียนไม่จบ เป็นเรื่องของความสูญเสีย

เป็นเรื่องของความสูญเสียที่ลงทุนสูงมาก อาจเป็นเพราะผู้ประกอบการยุคนี้ยังไม่เข้าใจของ
ธุรกิจสมัยใหม่ที่ต้องการแรงงานระดับกลางๆ เช่น วิชาชีพ ที่จะมาสนองความต้องการของ
สังคมยุคใหม่ เช่น ช่างเชื่อม หักรูบ้านมี 2 แห่ง ร้านซ่อมรถจักรยานยนต์ไม่ปรากฏ
ตั้งนั้นการศึกษายุคใหม่ จึงต้องเปลี่ยนค่านิยมทั้งผู้ประกอบการและผู้เรียนให้สัมพันธ์กัน แต่ใน
หมู่บ้านนี้เท่าที่สังเกต เด็กรุ่นใหม่มีไม่มากนักจะมีก็คนที่พัววัยเรียกคือ ผู้ใหญ่ และคนชรา
กับเด็กเล็กยังไม่เข้าโรงเรียน พอสรุปได้ว่าการศึกษาของหมู่บ้านนี้
ของเด็กรุ่นใหม่ผู้ประกอบการยังไม่ค่อยเข้าใจ เชื่อจากคำบอกเล่าของลูกหลาน และมีการ
แข่งขันกันในระหว่างเพื่อนบ้าน ผู้ประกอบการมีหน้าที่สนับสนุนด้านการเงินอย่างเด็ดขาด คนที่มี
ฐานะการเงินดีก็เอาใจลูกหลาน ถึงขนาดซื้อรถจักรยานยนต์ให้ ซึ่งผลที่ตามมาคือ ทาย
หรือพิการเสียมาก เพราะรู้จักใช้แต่ใช้ไม่เป็น หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งได้ว่า "ความอ้าหลัง
ทางวัฒนธรรม" คือวัตถุพัฒนาไปเร็วเกินไป และผู้ใช้ปรับตัวไม่ทัน ไม่พัฒนาทางด้านจิตใจให้
ใช้เป็น ใช้ให้ถูก

การดำรงชีวิตประจำวัน ก็พัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่องเพื่อยกฐานะของครอบครัว
ให้เป็นสังคมสมัยใหม่ มีการแข่งขันกันเองในกลุ่มเพื่อให้ได้มาซึ่งวัตถุนิยมหรือเทคโนโลยี
ยุคใหม่ ความเชื่อเก่าเช่น การเชื่อเรื่องผีต่างๆ ก็ลดลง งานบุญงานกุศลก็คงมีอยู่พอสมควร
ในรุ่นของผู้สูงอายุ วัยรุ่นหนุ่มสาวก็พัฒนาตัวเองเข้าไปหางานทำในเมืองมากขึ้น เด็กรุ่นใหม่
ที่ยังเรียนหนังสือก็ไม่ฝันที่จะมีงานทำในเมืองหรือเป็นข้าราชการมากกว่าจะหันมาพัฒนาทาง
การเกษตรของหมู่บ้าน ทั้งนี้ จะมีจากหลายสาเหตุหลายปัจจัย คือ

1. การคมนาคมสะดวกไม่ไกลจากตัวเมือง มีการแข่งขันในเรื่องของสภาพพื้นที่
สูงขึ้น เพราะอำนาจในการซื้อสูง
 2. การโฆษณาของการสื่อสาร ทั้งทางวิทยุ โทรทัศน์ กระตุ้นให้มีการพัฒนา
ทางความคิดทันสมัยขึ้น
 3. ที่ดินราคาแพง เป็นเหตุลจูงใจให้เกิดการจำหน่ายจึงเกิดอาชีพใหม่
 4. การพัฒนาเรื่องการท่องเที่ยว ทำให้เศรษฐกิจดีขึ้นตามลำดับ
- มีอำนาจในการซื้อสูงขึ้น เพราะสามารถขายสัตว์ประคตส่งถนนพหลโยธินได้

5. การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรม ทำให้ค่านิยมเก่าๆ ในอดีตที่เป็นวัฒนธรรมดั้งเดิมเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย
6. การศึกษาในเด็กรุ่นใหม่ เป็นตัวทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมสูงมาก
7. การอนุรักษ์ทางวัฒนธรรมเป็นเรื่องของคนที่ไม่ได้รับการศึกษาสูงและคนชรา
8. ความขยันหมั่นเพียร กลายเป็นเรื่องของคนยากจนรุ่นเก่าเพราะคนยุคใหม่ใช้เทคโนโลยีช่วยผ่อนแรงจนทำงานแบบดั้งเดิมไม่เป็นหรือไม่ยอมทำ
9. ชายหญิง มีความเสมอภาคกันมากขึ้น จนเป็นปัญหาสังคมเมื่อเทียบกับยุคก่อน
10. มีนักธุรกิจที่เห็นแก่ได้ นำเอาสังคมและธุรกิจแบบในเมืองเข้าไปเผยแพร่ในหมู่บ้าน เช่น ร้านอาหาร สถานเริงรมย์ สำหรับผู้ชายคือช่องโศกภัย ความหวังใหม่ที่จะทำให้หมู่บ้านกลับไปมีขนบธรรมเนียมประเพณีแบบดั้งเดิมใน

สังคมเกษตรเริ่มลดลง ซึ่งเป็นวัฏจักรของการเจริญเติบโตทางสังคมที่ต้องพัฒนาก้าวไปข้างหน้าแบบไม่หยุดยั้ง และถ้าการขยายเขตเมืองเข้าไปถึงในหมู่บ้าน เช่น ถนนลาดยาง ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ เมื่อนั้นหมู่บ้านก็จะกลายสภาพเป็นเมือง ทั้งหมดดังที่กล่าวมานี้ อาจเป็นการวิเคราะห์ระยะยาวเกินไป ถ้าไปดูสภาพจริงแล้วจะเห็นการพัฒนาตัวบุคคล กิติ สิ่งก่อสร้าง กิติ ได้พัฒนาเลียนแบบสังคมเมืองไปมากแล้ว ถึงแม้ว่าจะยังมีอาชีพทางการเกษตรอยู่เป็นส่วนใหญ่ แต่ก็ได้ปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่เช่นเดียวกับสังคมเมือง

4.3 เทคโนโลยีกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านการเมือง และการปกครองในชุมชน

พื้นฐานของชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นชาตีกัน สังเกตได้จากนามสกุล ที่เหมือนกันก็คิดแยกออกไป จะเป็นผู้มาอยู่ใหม่ ในลักษณะของเซย สะโง่ ปัญหาการแก่งแย่ง จึงดีในการบริหารหมู่บ้าน หรือต้องการความเป็นใหญ่ หรือผู้มีอิทธิพลไม่มี เพราะทุกคนเน้นไปในด้านของธุรกิจมากขึ้น เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันไม่เอื้ออำนวยต่องานประเภทนี้ ความรู้ดี ความคิดดี เศรษฐกิจไม่ดี ก็ไม่สามารถควบคุมสังคมของหมู่บ้านได้ เพราะค่าตอบแทนคือเงินเดือน น้อยมาก ดังนั้นผู้ที่ดำรงตำแหน่งอยู่ได้ก็ด้วยความยินยอมและการยอมรับของสมาชิกเอง แต่หมู่บ้านอื่น ตำบลอื่นยังมีการหาเสียง ชาวสารการติดต่อกัน

ที่สำคัญมีอยู่ทางเดียวคือเสียงตามสายของหมู่บ้านเท่านั้น การพบปะสังสรรค์คงเป็นลักษณะ
หัวบ้านท้ายบ้าน คือการสื่อสารแบบสลับต่อกันไป การรวมกลุ่ม เหมือนๆ กันทุกหมู่บ้านคือ
กลุ่มหนุ่มสาว กลุ่มแม่บ้าน กิจกรรมส่วนใหญ่เป็นเรื่องของประเพณี งานบุญ งานกุศล
งานศพ ฯลฯ

ความสนใจในเรื่องของการเมืองการปกครอง ส่วนใหญ่จะรับทราบเองจาก
ข่าวสารของทางราชการ ทางวิทยุ โทรทัศน์ เสียงตามสาย ซึ่งผู้ใหญ่บ้านจะออกอากาศ
ตามระยะเวลาที่เหมาะสมคือ ตอนเช้าหรือตอนเย็น เพราะตอนกลางวันไม่ค่อยมีคน
อยู่บ้าน การเลือกผู้นำหมู่บ้านส่วนใหญ่เลือกด้วยศรัทธา ในผลงานฐานะทางเศรษฐกิจ
ระดับชั้นนำ มีคุณภาพสูง ทุกคนเชื่อถือและยอมรับเป็นที่พึ่งพาอาศัยได้ทุกกรณี เสียสละเวลา
เพื่อสังคมได้ ซึ่งเป็นจุดเด่นอย่างหนึ่งของสังคมในหมู่บ้าน การสอบถามถึงเรื่องการทำ
เสียงการชุมนุมในการเลือกหัวหน้าหมู่บ้าน ผลปรากฏว่าส่วนใหญ่ตอบว่าไม่มี

สำหรับกลุ่มอาชีพ การรวมตัวยังขาดหลักการและการต่อรองคือเพียงเป็น
รวมกลุ่มผู้ปลูกสับปะรดนางแล การต่อรองในเชิงธุรกิจยังไม่มี ดังได้กล่าวไว้ในตอนต้นว่า
ผู้ผลิตไม่ใช่ผู้นำ นายผู้นำไม่มีความรู้เกี่ยวกับการผลิต ไม่มีการควบคุมคุณภาพและ
ปริมาณ การควบคุมราคาและมาตรฐานไม่มี ทำให้สับปะรดนางแลกำลังจะเหลือแต่ชื่อ
เพราะการขาดความรู้ในเชิงธุรกิจของชาวสวน ชายชื่อมากกว่าคำนึงถึงคุณภาพ ส่วนกลุ่ม
หนุ่มสาวเนื่องจากวัยรุ่นกำลังศึกษาเป็นส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีเวลาไปร่วมกิจกรรม จะมีก็เฉพาะ
หนุ่มสาวที่ไม่ได้รับการศึกษา อยู่กับบ้านก็จะมีเวลาไปร่วมกิจกรรมกันบ้าง แต่เป็นกิจกรรม
ย่อยๆ จึงไม่ค่อยมีความสำคัญมากนัก และกลุ่มใหญ่เป็นกลุ่มหลักของหมู่บ้านคือกลุ่มแม่บ้าน
เรื่อง นี้ในหมู่บ้านถือว่าเป็นหัวใจของทุกกิจกรรมในหมู่บ้าน เพราะเป็นกลุ่มที่ผูกพันกับวัฒนธรรม
และศาสนาอย่างใกล้ชิด ถือว่าทุกคนต้องเป็นสมาชิกและต้องเข้าร่วมกิจกรรมของหมู่บ้าน
และต้องรับผิดชอบในการหาของใช้ของหมู่บ้านประเภท ถ้วย ชาม ช้อน หม้อ กระทะ
ที่จำเป็นต้องใช้ในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของหมู่บ้าน กลุ่มแม่บ้านมักจะมีทุกหมู่บ้าน ทุกคน
ยอมรับและไม่รังเกียจจนเป็นเรื่องจำเป็นและกลายเป็นวัฒนธรรมของสังคมยุคนี้ และมัก
จะมีอิทธิพลที่สำคัญๆ ของหมู่บ้าน เพราะพอบ้านไม่มีการรวมกลุ่มเป็นทางการ การร่วมมือ
ของพอบ้าน จะนำไปในลักษณะของความคุ้นเคยและประเพณี และเป็นงานหลักๆ ซึ่งมี

ไม่บ่อยนัก แต่ถึงอย่างไรในหมู่บ้านก็มีกลุ่มของแม่บ้าน เป็นกลุ่มที่มีพลังมากกว่ากลุ่มอื่นๆ ข้อตกลงของกลุ่มเป็นเรื่องของการยอมรับกันในกลุ่ม ถือเป็นกฎเกณฑ์ในการปฏิบัติ เช่น การเก็บเงินบำรุงกลุ่มจากสมาชิก งานศพ ครอบครัวละ 5 บาท สมาชิกที่ขาดการประชุม ก็จะถูกปรับเช่นเดียวกันคือปฏิบัติตามข้อตกลงของสมาชิกในกลุ่ม ทุกคนยอมรับจนเป็นประเพณี ข้อสังเกตอีกประการหนึ่ง กิจกรรมของกลุ่มแม่บ้าน พ่อบ้านมักจะให้อิสระเสรีแก่แม่บ้านต่อสมควร ไม่ค่อยจะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับมากนัก และแม่บ้านก็จะทุ่มเทความสามารถของตัวเองให้กับกิจกรรมนั้นๆ จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ยังไม่ปรากฏว่ามีกิจกรรมใดที่มีปัญหาจนต้องล้มเลิกไปกลางคัน ถ้ากิจกรรมใดที่เกี่ยวข้องกับศาสนา จะมีพ่อบ้านเข้าไปมีส่วนร่วมด้วย แต่ถ้าเป็นกิจกรรมทางสังคมทั่วไปของหมู่บ้าน พ่อบ้านจะปล่อยให้เป็นกิจกรรมของกลุ่มแม่บ้าน แก้ปัญหาตัวเอง ปัญหาความขัดแย้งระหว่างกลุ่มแม่บ้านกับพ่อบ้านยังไม่เคยปรากฏ ซึ่งเป็นลักษณะของวัฒนธรรมท้องถิ่นในรูปแบบหนึ่ง

พฤติกรรมทางสังคม ที่พบโดยทั่วไปในหมู่บ้าน พ่อบ้านมักจะมีในศักดิ์ศรีไม่ต้องการให้แม่บ้านข่มขู่ไม่ว่ากรณีใดๆ อยากมีอิสระเสรีในการครองตนเกี่ยวกับการทำงาน พักผ่อนหย่อนใจ ส่วนความรับผิดชอบครอบครัวเป็นหน้าที่ของพ่อบ้านเป็นหลัก การติดต่อกับสังคมภายนอกที่เกี่ยวข้องกับทางราชการมักจะเป็นหน้าที่ของพ่อบ้านมากกว่าแม่บ้าน การประกอบสัมมาชีพตามปกติ จะผูกพันอยู่กับธรรมชาติ และเทคโนโลยี เช่น ฝนตกหนัก ฝนแล้ง รถไกลเสีย ไฟดับ ในสังคมเกษตรปัจจุบันถือว่าเป็นอุปสรรคสำคัญและไม่สามารถทำงานได้ ซึ่งต่างกับสังคมเกษตรสมัยก่อน ใช้แรงงานสัตว์และแรงงานของตัวเอง ไม่ค่อยมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้ จากการวิเคราะห์อย่างกว้างๆ จะเห็นว่าการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ สามารถเพิ่มรายได้ทางเศรษฐกิจให้สูงขึ้น มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสูงขึ้นดีกว่าแต่ก่อน แต่ต้นทุนการผลิตก็สูงขึ้น พฤติกรรมของผู้ประกอบอาชีพสังคมเกษตรก็ไม่เข้มแข็งเหมือนแต่ก่อน เพราะต้องอาศัยเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้าช่วยเป็นหลัก บางครอบครัวออกไปประกอบอาชีพหลักคือ ทำไร่ ทำสวนก็ต้องใช้รถจักรยานยนต์เป็นพาหนะ ซึ่งแต่ก่อนใช้เดินเท้าเพื่อไปประกอบอาชีพประจำวันในไร่ ในสวนที่อยู่ห่างจากหมู่บ้าน ไม่ถึง 1 กิโลเมตร

สภาพที่ทำกิน ที่ดินทำกินที่เป็นพื้นที่ราบใช้ทำนา มีน้อยเมื่อเทียบกับจำนวน
ครอบครัว ส่วนที่ทำสวน ทำไร่ ยังคงขยายที่ทำกินเข้าไปในเขตป่าสงวนเรื่อย ๆ เท่าที่
มีความสามารถและโอกาส สังคมเกษตรยุคใหม่จะมีความแตกต่างกันมาก ในลักษณะ
ของการผลิต และการใช้เทคโนโลยี สมัยก่อนเป็นการทำการ เกษตรแบบธรรมชาติ
อาจเป็นเพราะที่ดินมีความอุดมสมบูรณ์ตามธรรมชาติ ปัจจุบันต้องใช้ปุ๋ย ยาฆ่าแมลงและ
เครื่องจักรกล เข้าไปช่วยทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น ราคาสินค้าที่ผลิตและจำหน่ายจนถึง
ผู้บริโภคก็สูงขึ้นเรื่อย ๆ แต่จากการสังเกตป่าสงวนเขตบางแลเป็นป่าที่หมดสภาพไปนาน
แล้ว เพราะเกือบจะไม่มีต้นไม้ใหญ่ หากทางราชการไม่บริหารจัดการเรื่องเหล่านี้ให้เป็นที่
ปฏิรูปที่ดินเป็นทางราชการ จะทำให้การเกษตรในเขตนี้รุดหน้าไปมากเพราะทุกคน ยัง
กลัวๆ กล้าๆ ในที่สุดก็อาจจะตกไปอยู่ในมือของนายทุนต่างถิ่น ที่มีอำนาจการซื้อสูง มีอำนาจ
อิทธิพลต่างๆ ซึ่งเป็นเรื่องยากที่จะแก้ไข เพราะคิซัคที่ระบบราชการ อิทธิพลทางการเงิน
ผลประโยชน์ค่านิยมที่เปลี่ยนไป การศึกษายุคใหม่เป็นแบบช่วยให้ตัวเองรอด ไม่มีใครจะมา
คิดต่อสู้ เพราะภาวะเศรษฐกิจเป็นแรงผลักดัน ซึ่งมีความแตกต่างจากสังคมรุ่นเก่ามาก

การจับจองที่ดินในปัจจุบัน มีปัญหามากขึ้นเพราะแต่ก่อนเป็นป่าละเมาะ
คนไม่ค่อยสนใจ การใช้ประโยชน์ในที่ดิน ก็คือปลูกข้าวไร่มันสำปะหลัง ต่อมาเมื่อมีคนมา
อยู่มากขึ้น ที่ดินทำกินกลายเป็นสิ่งจำเป็นมีค่ามีสิน มีการจับจองเพิ่มมากขึ้น และเมื่อ
10 กว่าปีก่อน ได้มีผู้นำสำปะรดจากบ้านป่ารวก บ้านป่าซางวิวัฒน์ มาทดลองปลูก ปรากฏว่า
เจริญงอกงามดี มีคุณภาพสูง บ้านใกล้เคียงจึงเกิดการเลียนแบบปลูกสำปะรดมากขึ้น
เรื่อยๆ จนสามารถขยายตลาด เป็นที่รู้จักของคนทั่วไปจนถึงปัจจุบันนี้ ตั้งแต่ต้นเป็นต้นมา
ที่ดินทำกินของชาวบ้านที่ปลูกสำปะรดกลายเป็นที่ดินที่มีราคาสูงเพราะนายทุนต่างถิ่นเข้ามา
ขอซื้อ ถึงแม้จะเป็นที่ดินป่าสงวน ไม่สามารถออกเอกสารสิทธิ์ในที่ดินได้ นายทุนต่างถิ่นก็ให้
ราคาสูงล่อใจให้เกษตรกรหลายรายขายที่ทำกินเดิม และบุกบุกป่าสงวนต่อไป ปัจจุบัน
การบุกบุกป่าสงวนลดลงเพราะทางราชการ เข้มงวดกวัดกันมากขึ้น และนักลงทุนรุ่นใหม่
ก็ไม่ใหม่การลงทุนเหมือนก่อน อาจด้วยเหตุผลดังกล่าวมาแล้วแต่ก่อนต้น ๆ คือ ราคา
ปริมาณ คุณภาพ ของผลิตผลลดลง ลูกค้ากลายเป็นคนต่างถิ่น หรือนักท่องเที่ยวที่ผ่านไปมา
การซื้อขายไม่คล่องตัวเหมือนแต่ก่อน ซึ่งเป็นผลดีสำหรับชาวบ้านจะได้มีที่ทำกินภายในหมู่บ้าน

หมู่บ้านของตนเอง บางรายได้ปรับปรุงกิจการ เป็นสวนดินจี้ อีกไม่กี่ปีหมู่บ้านนางแล
นี้ก็จะมีดินจี้ เป็นสินค้าใหม่ควบคู่ไปกับสับปะรด

การพัฒนาทางคมนาคมและสิ่งแวดลอม ภายในหมู่บ้านแต่เดิมเป็นไปด้วย
ความยากลำบากเพราะยังไม่เป็นหมวดหมู่ ตอนามีการแยกหมู่บ้านออกเป็นซอยชัดเจน
การพัฒนาจึงเป็นเรื่องของข้อตกลงของคนที่อยู่อาศัยอยู่ในซอย เช่น การรับถนน ถมดิน
ทำความสะอาด และมีการแข่งขันกันทำให้สภาพถนนในซอยเจริญขึ้น ในแต่ละซอยมี
หัวหน้าเป็นผู้รับผิดชอบดูแลสมาชิกในแต่ละซอยกันเองขึ้นตรงกับผู้ใหญ่บ้าน โดยตรง ทำให้
สามารถควบคุมการพัฒนาและอำนวยความสะดวกได้ดีขึ้น ปัญหาการจราจรในหมู่บ้านยัง
ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับจราจร เพราะแต่ละซอยไม่ไกลจากถนนใหญ่ นักเรียนสามารถเดินจาก
บ้านขึ้นรถประจำทางปากซอยได้สะดวก สำหรับเด็กนักเรียนที่มีรถจักรยานยนต์ขับไป
เอง ยังไม่ปรากฏว่ามีรถรับส่งนักเรียนตามซอยต่างๆ เหมือนในเมือง อาจเป็นเพราะ
มีโรงเรียนประชาบาลอยู่ใกล้บ้าน เด็กที่เรียนระดับมัธยมซึ่งเป็นเด็กโต ช่วยตัวเองได้
แล้ว ส่วนเด็กเล็กผู้ปกครองก็ไปส่งเอง เพราะโรงเรียนไม่ไกลจากหมู่บ้าน สภาพที่อยู่
อาศัยโดยทั่วไปไม่ค่อยมีไม้ดอกไม้ประดับมากนัก อาจเป็นเพราะไม่มีเวลาอยู่บ้าน ที่มีการ
ตกแต่งมักจะเป็นบ้านสร้างใหม่ ส่วนใหญ่นิยมเป็นตึกชั้นเดียว ที่สร้างเป็น 2 ชั้น มีน้อย
รั้วคอนกรีตदारมีน้อยส่วนใหญ่เป็นรั้วชั่วคราว สามารถเดินถึงกันหมด สัตว์เลี้ยงที่ใช้เพื่อ
การเกษตรมีน้อย ตามที่สังเกตสัตว์เลี้ยงทุกบ้านที่มีคือ สุนัข ไก่ บางบ้านมีหมูแต่ไม่มากนัก
เครื่องมือสื่อสาร ที่ทันสมัยคือวิทยุประจำหมู่บ้าน ประจำอยู่ที่บ้านผู้ใหญ่บ้าน
การติดต่อกับสมาชิกในหมู่บ้านใช้เสียงตามสาย สำหรับวิทยุมือถือรุ่นใหม่ๆ ไม่ปรากฏว่ามี
คนถือให้เห็น คงจะไม่จำเป็นเพราะสังคมเกษตร เชื่อว่าในอนาคตธุรกิจเปลี่ยนไปและ
พัฒนาขึ้น อาจมีใช้เช่นเดียวกับหมู่บ้านอื่นเขตรอบเวียงสำหรับโทรศัพท์ยังไม่ใช้เพราะ
ไม่ใช่ว่านธุรกิจสำคัญ ในวันหยุดจะเห็นมีเด็กนักเรียนวัยรุ่นนารวมกลุ่มกันเปิดเพลงฟัง
สอบถามจึงทราบว่าผู้ปกครองไม่อยู่บ้านนับว่าสังคมของวัยรุ่นได้พัฒนาเป็นสังคมเมืองรุ่นใหม่
มีการพบปะสังสรรค์กันในยามว่าง

สรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุป ชุมชนบ้านนางแลหมู่ 2 มีพื้นที่ทำกิน 4,000 ไร่ มีประชากรทั้งหมด 355 ครอบครัว ที่ดินบางส่วนเป็นที่ราบ และอีกบางส่วนเป็นที่ราบเชิงเขา และเป็นที่ดินของกรมป่าไม้ที่สภาพป่าเสื่อมโทรมแต่ยังไม่ได้ยกเลิกให้เป็นป่าสงวน ดังนั้นราษฎรที่ถือครองที่ดินทำกิน จึงไม่สามารถออกหลักฐานประเภทโฉนด หรือ น.ส.3 ได้ เพียงอาศัยใช้เป็นที่ดินทำกินเท่านั้น ดังนั้นการทำการเกษตรจึงไม่ค่อยมีการปรับปรุงบำรุงดินมากนัก จะมีบ้างก็เพียงเพื่อให้เพิ่มผลผลิตในเขตที่ดินทำกิน เป็นครั้งคราวสภาพแหล่งน้ำโดยทั่วไปยังคงอาศัยธรรมชาติ เพราะไม่ได้อยู่ในโครงการชลประทาน ส่วนน้ำกินน้ำใช้มีอุดมสมบูรณ์ ส่วนใหญ่ก็คงใช้น้ำบ่อ น้ำมาคาด การเปลี่ยนแปลงในหมู่บ้านโดยทั่วไป จะมีการเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา วัฒนธรรม ตลอดจนการพัฒนาอาชีพในรูปแบบอื่นๆ ที่เป็นธุรกิจสมัยใหม่มากขึ้น ชาวชนรุ่นใหม่มีการตื่นตัวทางการศึกษา โดยมีผู้ปกครองให้ความสนับสนุนอย่างดี และหมู่บ้านนางแลส่วนใหญ่จะตั้งเรียงรายไม่ไกลจากถนนใหญ่และอยู่ไม่ไกลจากตัวเมือง ระยะทางประมาณ 10 กม.เศษ มีรถประจำทางวิ่งตลอดวัน และเกือบทุกบ้านมีรถจักรยานยนต์ จึงง่ายต่อการติดต่อกับในตัวจังหวัด

โครงสร้างทางสังคมเกี่ยวกับโครงสร้างของประชากร มีประชากร 2,089 คน แยกเป็นชาย 1,026 คน หญิง 1,063 คน มีหญิงที่อยู่ในวัยเจริญพันธุ์ 673 คน ประชากรส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาอ่านออกเขียนได้ ระดับประถม (ป.1-6) มากที่สุด รองลงมาก็เป็นระดับมัธยม แนวโน้มจะเรียนต่อระดับมัธยมมากขึ้น เพราะมีโรงเรียนมัธยมที่เปิดขึ้นในตำบลนี้ 1 แห่ง และสามารถเข้ามาเรียนในตัวจังหวัดได้สะดวก การย้ายถิ่นเข้าและการย้ายออกคงมีเหมือนชุมชนต่างๆ ไป สาเหตุมีต่างๆ กัน เช่น การย้ายติดตามเนื่องจากการสมรส รับราชการ และการประกอบธุรกิจ อัตราการเกิดในหมู่บ้าน 1.4% อัตราการตาย 0.2% ทั้งหมู่บ้านมีโรงเรียนประชาบาล 1 แห่ง มีนักเรียน 154 คน แยกเป็นนักเรียนชาย 86 คน นักเรียนหญิง 68 คน มีครู 11 คน เป็นครูชาย 3 คน ครูหญิง 8 คน ซึ่งนอกจากสอนหนังสือประจำในโรงเรียนก็ต้องทำหน้าที่เป็นวิทยากรให้หน่วยงานอื่นๆ ของกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มหนุ่มสาว และกลุ่มเยาวชน ในด้านการวางแผนครอบครัว ทั้งหมู่บ้านมีการวางแผนครอบครัว 95% วิธีที่นิยมมากที่สุดคือ ยาคุมกำเนิด การทำหมัน

การทำหมั้นชาย-หญิง ภาวะโภชนาการของหมู่บ้านไม่ค่อยมีปัญหา เพราะมีอาหารจาก
 การเกษตร เพียงพอกับความต้องการ ตลอดจน สุขภาพอนามัยในหมู่บ้านไม่ค่อยมีปัญหา เพราะ
 ภาวะโภชนาการดี มีสถานีอนามัยในหมู่บ้าน ไม่ปรากฏว่ามีโรคติดต่อหรือโรคระบาดร้ายแรง
 อื่นๆ สภาพของที่อยู่อาศัยถูกสุขลักษณะ มีน้ำดื่ม น้ำใช้อุดมสมบูรณ์ มีส่วนถูกสุขลักษณะ คือ
 ส่วนดื่ม ทุกคนมีสุขภาพจิตดีแบบของคนพื้นเมือง โดยทั่วไป สังเกตจากการทักทายและ
 การยิ้มให้กันมีอยู่บ้างบ้านที่เห็นเป็นคนแปลกหน้าและพยายามหลีกเลี่ยงไม่ตอบคำถาม
 บางอย่าง อาจเป็นคนย้ายมาจากถิ่นอื่น โดยเฉพาะร้านค้าในหมู่บ้าน สำหรับผู้อพยพมาอยู่
 ใหม่ และสร้างบ้านที่ทันสมัย ส่วนมากก็เป็นข้าราชการและนักธุรกิจ กลางวันจะไม่ค่อยอยู่
 บ้าน คงมีบ้านไว้เท่านั้น : ปัญหาใจผู้ร้ายไม่มี ปัญหายาเสพติดร้ายแรงในหมู่บ้าน
 ไม่มี การไปมาหาสู่กันในหมู่บ้านส่วนใหญ่เดินเท้า หรือรถจักรยานเพราะอยู่ไม่ไกลจากกัน
 ความรู้จักมักคุ้นเป็นแบบสังคมเกษตร หัวบ้านท้ายบ้านรู้จักกันหมด คนทุกวัยในหมู่บ้านนี้ไม่
 ปรากฏว่าเดินเท้าเปล่า ทุกคนใส่รองเท้าแตะ รองเท้าผ้าใบ กันทั้งหมู่บ้าน ถนนตาม
 หมู่บ้านที่เป็นหลุม เป็นบ่อ นักธุรกิจที่มีอาชีพท่องเที่ยว ธรรมทุก วังผ่านจะหาเงิน หินมาช่วยกัน
 ปรับปรุงกันเอง โดยไม่ได้อาศัยงบประมาณของทางราชการ ชีวิตความเป็นอยู่โดยทั่วไป
 รักสงบ ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน เป็นส่วนใหญ่

ผลกระทบอื่นๆ ทางด้านเศรษฐกิจ จากการที่ประชากรส่วนใหญ่ทำการเกษตร
 และมีที่ดินทำกินแบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ ทานา ทำสวนสับปะรด สวนลิ้นจี่ ทำให้ไม่มี
 คนว่างงาน โดยเฉพาะผู้ใช้แรงงานในหมู่บ้าน สามารถขายแรงงานในการทำสวนสับปะรด
 สวนลิ้นจี่ได้มีจะประมาณ 6,000 บาทต่อคน ต่อปี และทำงานในหมู่บ้านไม่ต้องไปทำงาน
 ถิ่นอื่น นับว่าเป็นโอกาสดีของชาวบ้านนางแล สถิติการทำทานาปีละ 18,000 บาท ถ้าทำ
 สวนสับปะรดจะได้ 100,000 บาท ต่อปี ในเนื้อที่เท่าๆ กันในระยะแรกก็มีปัญหาเรื่องการ
 ลงทุนบ้าง ปัจจุบันธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ได้มีบทบาทในการให้กู้ยืม
 เงินเพื่อมาลงทุนมากขึ้น จึงเป็นความหวังใหม่ของเกษตรกร ที่ต้องการขยายกิจการใน
 ด้านการเกษตร และปัจจุบันผู้ค้าผลผลิตส่วนใหญ่ก็เป็นคนในพื้นที่ และบางคนเป็นทั้งผู้ผลิต
 และผู้จำหน่าย ปัญหาการกีดราคา การผูกขาด จึงเปลี่ยนไปจากเดิม เพราะเป็นเพื่อนบ้าน
 และญาติพี่น้อง ย่อมรับรู้ปัญหา ต้นทุนในการผลิตและการจำหน่ายได้อย่างดี พ่อค้าคนกลางที่เป็น

พอคัดคนกลางจากต่างถิ่นมีน้อยลง เพราะชาวบ้านตื่นตัวในเรื่องการจำหน่ายมากขึ้น ประกอบกับการคมนาคมสะดวก นอกจากผลิตไปขายตามริมถนนได้สะดวกแล้ว การขนย้ายผลิตเข้าไปขายในเมืองก็ทำได้สะดวกเช่นกัน สำหรับการไปซื้อถึงไร ราคาก็ไม่ต่างจากร้านค้าที่ขายริมถนนหรือในเมืองมากนัก เพราะเป็นหมู่บ้านที่ไม่กว้างไกลติดต่อกันได้สะดวก ทำให้รู้ความเคลื่อนไหวของตลาด สามารถควบคุมตนเองไม่ให้เอารัดเอาเปรียบกันมากนัก แต่ที่คุมไม่ได้คือเรื่องของคุณภาพ คือได้ผลิตที่ไม่แก่จัด มาจำหน่าย อาจเป็นเพราะความต้องการของตลาด ผู้ขาย ผู้ผลิตไม่ได้คำนึงถึง ซึ่งอาจเป็นผลเสียได้ในโอกาสต่อไป เพราะกลุ่มผู้ปลูกสับปะรดไม่ได้มีการควบคุม แต่ถึงอย่างไรสับปะรดนางแล ก็ยังเป็นที่กล่าวขวัญของคนทั่วไป 'คนต่างถิ่น' อาจเป็นผลของการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ของจังหวัด และคนที่เคยได้ลิ้มรส สับปะรดที่มีคุณภาพดีไปก่อน มีการบอกกล่าวสืบทอดต่อกันไป ในอนาคตถ้าไม่มีการแปรรูปอาหาร แบบแปลกๆ ออกไป จะเกิดปัญหาค้านตลาดก็ได้ เพราะตามริมถนนใกล้ๆ กัน มีสับปะรดพันธุ์อื่นนอกจากของนางแล เช่น สับปะรด ภูเก็ต ลำปาง ที่ได้ เริ่มมีมาตั้งขายควบคู่กันไป ราคาก็ไม่แตกต่างกันผลใหญ่กว่า ในลักษณะเช่นนี้ถือว่าเป็นคู่แข่งที่สำคัญ เื่ออนาคต ถ้าไม่รักษาเอกลักษณ์คุณภาพ ไว้ให้ได้ นอกจากนี้ยังไม่สามารถควบคุมราคาได้ ปล่อยให้ผู้จำหน่ายสามารถจำหน่ายได้อย่างเสรี ทำให้คนผู้ซื้อต่างถิ่นต้องเปรียบเทียบราคาและคุณภาพ ควบคู่กันไปกับสับปะรดพันธุ์อื่นๆ ซึ่งในเชิงรายนี้อยู่หลายพันธุ์ นอกจากขายให้ชาวต่างประเทศหรือผู้ที่มาเที่ยวครั้งเดียวและไม่มีโอกาสมาอีก การโฆษณาประชาสัมพันธ์อาจผิดเพี้ยนไปในทางลบก็เป็นได้

ในค่านิยมวัฒนธรรม ส่วนใหญ่ก็นับถือศาสนาพุทธ ตามธรรมเนียมประเพณี แต่โบราณ แต่อาจผิดเพี้ยนไปบ้างในเด็กยุคใหม่ เพราะเหตุที่ พระ-เอม ไม่ได้อยู่ในกรอบของศาสนาเพราะเซตล่านา การนับถือพุทธศาสนามีลักษณะผสมผสานระหว่างนิกายาน-หินยาน กวีกรรมสงฆ์หลายอย่าง จึงเป็นเอกลักษณ์ของคนเมือง ไม่ได้ว่าเป็นเรื่องแปลกและเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป ส่วนพิธี ใหญ่ๆ ก็ยังคงยึด "ฮิต 12 คลอง 14" เหมือนสมัยเก่า คือในรอบ 12 เดือน (คือ 1 ปี) จะมีพิธีการใหญ่ๆ 14 ครั้ง ซึ่งตรงกับราชพิธี เช่น เข้าพรรษา ออกพรรษา สงกรานต์ , ลอยกระทง , แต่อาจจะเรียกผิดแตกต่างประเพณีของภาคกลาง หรือภาคอื่นๆ เพราะเป็นความเชื่อของท้องถิ่น)

ในเรื่องของการเชื่อถือ ก็ยังมีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องผี เช่น การผิผี มีการปรับตามแผนของบรรพบุรุษอยู่บ้าง ระดับผู้ปกครอง หรือผู้อาวุโสในหมู่บ้าน สำหรับในเค็กรุ่นไม่ได้เห็นเป็นเรื่องแปลก อาจเป็นชาวทอกคอกไม้ เหล้าไทย ไก่คู่ และอื่น ๆ ตามที่จะตกลงกัน

การเสียผี ยังมีแยกออกไปเป็น 3 วิธี คือ

1. เสียผีเอา หมายถึงว่า คุณหนุ่มสาว (คู่กรณี) ตกลงใจจะอยู่ร่วมกัน ผู้ใหญ่ฝ่ายหนุ่มสาวก็จะมาตกลงกันและจัดพิธีการตามสมควร
2. เสียผีไม่เอา หมายถึงว่า คุณหนุ่มสาวตกลงกันไม่ได้ อาจเรียกว่าเป็นการขึ้นใจก็ได้ เช่น การใช้กำสังปลุกปล้ำ ชมชื่น ฝ่ายหญิงไม่สมยอม ก็จะต้องมีการเสียผีตามประเพณีเรียกว่าเสียผีไม่เอา
3. การไหวผี หมายถึงว่า คุณหนุ่มสาวได้ตกลงใจอยู่ร่วมกัน ก็จะมีตัวแทนของผี แต่ละฝ่ายมารวมทำพิธี บอกกล่าวให้ผีทั้งสองฝ่ายทราบว่าได้เป็นทองแผ่นเดียวกันแล้ว 'ครอบครัวเดียวกัน' ขอให้ช่วยปกปักรักษาให้อยู่เย็นเป็นสุข

ซึ่งเป็นความเชื่อดั้งเดิมของชาวเมืองเหนือ ล้านนา ทุกหมู่บ้านถึงแม้จะมีเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาแล้ว แต่ความเชื่อแบบดั้งเดิมก็ยังคงรักษาไว้ เพื่อเกียรติยศ ชื่อเสียงและสังคมของหมู่บ้านนั้นๆ ก็ยอมรับ ไม่ได้ถือว่าเป็นการเสียชื่อเสียง เสียหน้าเสียตา แต่อย่างไร ลักษณะดังกล่าวจึงเป็นลักษณะของวัฒนธรรมผสมผสาน ทำให้สังคมของหมู่บ้านนี้อยู่ได้อย่างสงบสุข คือ รั้วของเก่า และของใหม่ มาประยุกต์ อาจเรียกว่า 'เอาใจคนเก่า เป็นประเพณีเก่าก็ได้'

เกี่ยวกับเรื่องการเมืองการปกครอง ในหมู่บ้านนี้ทุกคนในหมู่บ้านนี้มีความเข้าใจในเรื่องการเลือกตั้งดีพอสมควร แต่ยังเป็นระบบเกรงใจ ปิดตัวบุคคล เช่น การเลือกกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน คณะกรรมการกลุ่มเยาวชน, คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และคณะกรรมการทางการศึกษา ผู้ที่ไ้รับเสียงสนับสนุนมักจะมีคุณสมบัติ ดังนี้

- พุคเเก่ง กล่าพูดเองในการประชุม
- การศึกษาที่พอสมควร
- ฐานะทางเศรษฐกิจที่ระดับหมู่บ้าน
- บุคลิกดีทุกคนยอมรับ

การรับทราบข่าวสาร โดยตรงของทางราชการ โดยตรงของหมู่บ้านประจำเดือน จะได้จากการประชุมประจำเดือนของหมู่บ้าน หลังจากที่ผู้ใหญ่บ้านไปเข้าร่วมประชุม ประจำเดือนจากอำเภอแล้ว จะมีผู้เข้าร่วมประชุมเพื่อรับทราบข่าวสารประมาณ 75% ส่วน ความสนใจในการเลือกตั้งระดับ ส.ส. ทุกครั้งจะมีประมาณ 70% สจ.50% ทั้งนี้อาจเป็น เพราะทุกคนรอบครัว ต้องผูกพันอยู่กับการเกษตร ซึ่งเป็นอาชีพพื้นฐานของครอบครัวไม่มี เวลาจะไปเข้าร่วมกิจกรรม และยังไม่ค่อยเห็นประโยชน์โดยตรง แต่ความสนใจก็ยังมีอยู่ ประกอบกับการเลือกตั้งผู้แทนระดับ ส.ส. ของหมู่บ้านยังไม่เคยมีใครลงสมัคร โดยตรงจะมี ก็แต่คนดินอื่น ที่มาหาเสียง และไม่เคยรู้จักกันมาก่อน จะรู้จักเฉพาะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการพัฒนาสตรีหมู่บ้าน คณะกรรมการกลุ่มเยาวชน คณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และคณะกรรมการทางการศึกษา ซึ่งกลุ่มบุคคลดังกล่าว ทุกคนรู้จักและยอมรับโดยพฤตินัย อยู่แล้ว จึงมีการสนับสนุนเป็นกรณีพิเศษ ซึ่งคงมีลักษณะเหมือนกัน โดยทั่วไปทุกหมู่บ้าน โดยพิจารณาจากคุณสมบัติที่เหมาะสมกับความรู้สึกรักและความพอใจของคน ดังนั้นปัญหาในการปกครองหมู่บ้านจึงไม่ค่อยมี เพราะผู้นำหมู่บ้านเป็นบุคคลที่ทุกคนยอมรับ และมีคุณสมบัติ อย่างอื่นที่ยอมรับกันในหมู่บ้านและก็ไม่ได้อาศัยผลในการเข้ารับการศึกษาเลือกของบุคคลที่มี นามสกุลเดียวกันเสมอไป ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชาวบ้านเลือกคุณสมบัติของคนที่จะมาเป็น ผู้นำของหมู่บ้านได้ดีพอสมควร และยอมรับปฏิบัติตามคำแนะนำด้วย ทำให้ในหมู่บ้านนางแล ไม่ค่อยมีปัญหาทางด้านการปกครอง ปัญหาความ โต้แย้งและปัญหาอื่นๆ จากข้อความดังกล่าว ข้างต้นเป็นเครื่องแสดงให้เห็นว่าหมู่บ้านนางแลมีการพัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่วนที่เป็น อุปสรรคปัญหา ก็คิดว่าคงจะแก้ไขได้ไม่ยาก

การพัฒนาหมู่บ้าน เป็นไปตามปกติของหมู่บ้าน ที่มีการประชุมลงความเห็นว่าจะพัฒนาอะไร และข้อตกลงก็เป็นที่ยอมรับของลูกบ้านโดยทั่วไป ไม่เกี่ยวข้องกับงบประมาณของทางราชการ แต่อย่างใด ทั้งนี้เพราะทุกคนในหมู่บ้านได้รับประโยชน์โดยตรง เช่น การซ่อมแซมถนนในหมู่บ้านทุกคนถือว่าจำเป็นต้องใช้ร่วมกัน ส่วนการพัฒนาจิตใจบ้านอื่นๆ อาจได้จากการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ของทางราชการ จนเป็นค่านิยมนั้น ก็มีในหมู่บ้านนางแลเช่นเดียวกัน คือ โครงการแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง ให้มีการ อด ละ เลิก อบายมุข แต่เนื่องจากโครงการดังกล่าว เป็นโครงการกระตุ้นเพียงชั่วคราวไม่ต่อเนื่อง ผลที่ได้จึงไม่เต็ม 100% จะได้ผลเฉพาะช่วงอบรม หลังจากการอบรมระยะหนึ่งก็จะมีพฤติกรรมเหมือนเดิม เพราะการเปลี่ยนพฤติกรรมตลอดชีวิตของมนุษย์เพียง 2-3 วัน ย่อมเป็นไปได้ยาก สำหรับการส่งเสริมอาชีพสตรีในหมู่บ้านก็เช่นเดียวกับ โครงการหมู่บ้านแผ่นดินธรรม แผ่นดินทอง การที่จะบังคับให้สตรีทั้งหมู่บ้านมีอาชีพเป็นอย่างเดียวกันย่อมเป็นไปได้ เพราะมนุษย์มีความคิดเป็นของตัวเอง ดังนั้นการพัฒนาอาชีพสตรีจึงเป็นแบบชั่วคราว ชั่วคราว และในที่สุดก็กลับไปสู่สภาพเดิม การตั้งธนาคารของกลุ่ม แม่บ้านเพื่อการออมทรัพย์ ไม่ค่อยได้ผลเนื่องจากสภาพทางสังคมของหมู่บ้านไม่ไกลจากตัวเมือง สามารถนำเงินฝากธนาคารด้วยตนเองได้ แต่ละครอบครัวมีวิถีชีวิตอย่างเดียวกัน ฐานะความเป็นอยู่ไม่ต่างกันมากนัก การตั้งธนาคารของกลุ่มจึงไม่มีผลเท่าที่ควร ส่วนการพัฒนาบ้านอื่นของหมู่บ้าน การให้ความร่วมมือกับทางราชการยังเข้มแข็งดี เพราะยังเป็นลักษณะนิสัยของสังคมเกษตร (ชาวชนบท) อย่างครบถ้วน จะมีการเปลี่ยนแปลงไปบ้างก็เพียงในค่านิยม และเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จนเกินความจำเป็น อาจเกิดจากการเผยแพร่ ข่าวสารจากสื่อสารอื่นๆ เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และเกิดการเลียนแบบ จึงสังเกตได้ว่าการพัฒนาบางอย่างอาจเหมาะสมสำหรับบางท้องถิ่นไม่สามารถจะนำไปใช้ได้ทุกที่ บางท้องถิ่นที่ธุรกิจธนาคารอาจมีธนาคาร ชาว ยาว โคน กระบือ แต่ในท้องถิ่นนี้อาจไม่มีผล และไม่สนใจเลยก็ได้ แม้แต่ชมรมผู้ปลูกส้มประคนางแล ทุกคนมีอิสระเสรี โดยส่วนตัวจะปลูก จะขาย เก็บเมื่อไรก็ได้ ผลที่ตามมาคือคุณภาพตกต่ำและเริ่มมีปัญหาเรื่องตลาด ชื่อเสียงของส้มประคนางแล อาจมีส้มประคนางอื่น ๆ เข้ามามีบทบาทแทนก็ได้ เพราะสภาพที่ดินของจังหวัดเชียงราย สามารถปลูกส้มประคนางได้ทุกพันธุ์

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการสังเกตโดยทั่วไปของหมู่บ้านนางแล เพื่อการพัฒนาสวนสับปะรดนางแลในอนาคตคือ

1. พัฒนาการค้าผล ต้องเข้าไปมีบทบาทมากขึ้น เพราะเป็นตัวแทนของหน่วยราชการ ย่อมรู้ความเคลื่อนไหวได้ดีกว่าชาวบ้านทุกๆ บ้าน
2. พัฒนาการ ต้องแจ่ม และเสนอแนะทุกสิ่งทุกอย่าง เพราะชาวสวนเอง ทำหน้าที่ประจำวันด้วยความเคยชิน เช่น การปรับปรุงบำรุงดิน, ใส่ปุ๋ย, ควบคุมคุณภาพของผลผลิต การรวมกลุ่มเพื่อรักษาราคามาตรฐานไม่ตัดราคากันเอง
3. การประชาสัมพันธ์เรื่องของสับปะรดไม่ควรคำนึงถึงชื่อเสียงของการท่องเที่ยวอย่างเดียว ควรคำนึงถึงคุณภาพที่ได้มาตรฐานด้วยเพราะทุกหมู่บ้าน ทุกจังหวัดก็มีเอกลักษณ์เป็นของตัวเอง เช่นเดียวกัน
4. ควรสนับสนุนให้มีการตั้งโรงงานแปรรูปอาหาร เพื่อรับช่วงให้ชาวสวนได้ผลผลิตต่อเนื่องครบวงจรจะเป็นการควบคุมคุณภาพและปริมาณ ได้อย่างดี
5. การบุกเบิกป่าสงวน ยังคงมีอยู่ต่อไป ถ้าหากไม่ป้องกันการค้าขายที่ดินป่าสงวน (นายทุนไม่ต้องการหลักฐานการครอบครองของที่ดิน) จึงง่ายต่อการซื้อขายและบุกป่าต่อไปเรื่อย ๆ

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

1. กิตติ คันไทย. "คลองรทึระบบเศรษฐกิจของไทย" (พ.ศ.2367-2453)
วิทยานิพนธ์แผนกวิชาประวัติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
2. กนกศักดิ์ แก้วเทพ. บทวิเคราะห์สหพันธ์ชาวนาชาวไร่แห่งประเทศไทย. เศรษฐศาสตร์
การเมืองว่าด้วยชาวนายุคใหม่. กรุงเทพฯ : โครงการหนังสือเล่ม
สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2530.
3. กาญจนา แก้วเทพ และกนกศักดิ์ แก้วเทพ. การพึ่งตนเอง : ศักยภาพในการพัฒนา
ชนบท. กรุงเทพฯ สภาคาทอสิกลงแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา, 2530.
4. คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. คำถาม-คำตอบ เรื่องนำ
เกี่ยวกับการพัฒนาชนบท. วารสาร เศรษฐกิจและสังคม. 24 (มีนาคม-
เมษายน, 2530), 37.
_____ "แผนฯ ฉบับที่ 1-5 สาระและผลการพัฒนาโดยสังเขป, วารสาร
เศรษฐกิจและสังคม. 22 (มกราคม-กุมภาพันธ์, 2528), 48-57.
_____ "สรุปสาระแผนพัฒนาชนบทในช่วงแผนฯ 6. วารสาร เศรษฐกิจและสังคม.
24 (มีนาคม-เมษายน, 2530) 17.
5. คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, สำนักงาน. การพัฒนาชนบท .รายงานย่อยผลการวิจัยอันคัม 9.
6. คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ทำเนียบงานวิจัย" 2529. (อัครสำเนา)
7. จุฬาร ไชติช่วงนิรันดร์. การศึกษาประวัติศาสตร์หมู่บ้าน : กรณีศึกษาวาน เป็โล.
เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่องการศึกษากระบวนการเปลี่ยนแปลงชุมชน
ชนบทไทย จัดโดยสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น ระหว่างวันที่
21-22 กันยายน 2528 ณ โรงแรมขอนแก่นไฮเต็ล อำเภอเมือง จังหวัด
ขอนแก่น, 2528.
8. ฉลาชชาย รมิตานนท์. การศึกษาสังคมไทยในแง่สังคมชาวนา : ข้อเสนอเบื้องต้น
วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 6, 1 (เม.ย - กพ.)
161-215, 2525.

9. ฉัตรทิพย์ นาถสุภา. เศรษฐกิจหมู่บ้านไทยในอดีต. กรุงเทพฯ : ว่างสรรพ, 2527.
10. ชันฉู วงษ์วิภาค. บางแก้ว : ผลพวงแห่งการพัฒนาชนบท ใน นครสวรรค์
รัฐกึ่งกลาง, รายงานการสัมมนาประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัด
นครสวรรค์. สุภรณ์ โอเจริญ (บก.) นครสวรรค์ : วิทยาลัยครุนครสวรรค์
237-276, 2528.
11. ชัยอนันต์ สมุทรวณิช. ศึกษากับการพัฒนาของสังคมไทย. กรุงเทพฯ : นักอักษร
การพิมพ์, 2529.
12. ชูสิทธิ์ ชูชาติ. วิวัฒนาการเศรษฐกิจหมู่บ้านในภาคเหนือของประเทศไทย
พ.ศ. 2394-2475. ปรินญาณิพนธ์มหบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523.
13. ชาติชาย ณ. เชียงใหม่. การเปลี่ยนแปลงทางสังคม กับพฤติกรรมทางการเมืองของ
ชาวภาคเหนือ. วารสารทางวิชาการ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย-
เชียงใหม่ ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 และ 2 (เมษายน 2527 - ตุลาคม 2528)
14. ชัยันต์ วรรณษะภูติ. สังคมชาวไร่ชาวนา : การศึกษาการเปลี่ยนแปลงสังคม และ
วัฒนธรรม เอกสารประกอบการสัมมนา เรื่อง สังคมชาวไร่ชาวนา
การศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในประเทศไทย.
ณ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2531.
15. นิยพรรณ วรรณศิริ. มานุษยวิทยา สังคมและวัฒนธรรม. ภาควิชาสังคมวิทยาและ
มานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2530.
16. โรสเซ็น, จอร์จ. ชาวนาไทยกับการเปลี่ยนแปลง. สุเทพ สุนทรเกดชัย (แปล)
เชียงใหม่ : ศูนย์หนังสือเชียงใหม่.
17. คาร์เมน โคอานา เคียร์ และอเลเน เคอร์ แอนดรีซ. กรอบความคิดรวบยอด
สำหรับการวิเคราะห์ชาวนาเชิงประจักษ์. วารสารทางวิชาการ
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 และ 2
(เมษายน 2527 - ตุลาคม 2528)

18. วิทยากร เชียงกุล. การเปลี่ยนแปลงของความสัมพันธ์ทางการผลิตในสังคมและ
เกษตรภาคกลางในรอบปีสิบปี (2503-2523) ในเศรษฐกิจไทย
การเปลี่ยนแปลงและการพัฒนา กรุงเทพฯ : สร้างสรรค์, 166-226, 2525.
19. ศิวรักษ์ ศิวารมย์. ความแตกต่างทางชนชั้นในชาวนา การวิเคราะห์หมู่บ้านแห่งหนึ่ง
ในนครสวรรค์ ในนครสวรรค์ รัฐกึ่งกลาง, รายงานการสัมมนา
ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่นจังหวัดนครสวรรค์. สุภรณ์ ไอเจริญ(บก.)
นครสวรรค์ วิทยาลัยนครสวรรค์, 225-236, 2528.
20. สนิท สมัครการ (บก.) สังคมและวัฒนธรรมภาคเหนือของประเทศไทย. เอกสาร
วิชาการชุดสะท้อนชีวิตและสังคม. กรุงเทพฯ สมาคมสังคมศาสตร์แห่ง
ประเทศไทย 2512.
21. สุเทพ สุนทร เกสัช (บก.) สังคมวิทยาของหมู่บ้านตะวันออกเฉียงเหนือ. กรุงเทพฯ
คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2511.
สังคมและวัฒนธรรมลานนาไทย รวมผลงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ใน
ภาคเหนือของประเทศไทย เชียงใหม่ : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่. 2513.
22. อานนท์ อาญจนพันธ์. แรงงานในประวัติศาสตร์ลานนาไทย สังคมศาสตร์ เล่ม 1
(เมษายน-กันยายน 2527)
พัฒนาเศรษฐกิจของหมู่บ้านลานนาไทย (คศ. 1800-1950)
เอกสารประกอบการสัมมนาเรื่อง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ณ ห้องประชุม
ศูนย์สารนิเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ 17 กย. 2527.
การใช้ที่ดิน : พื้นฐานความขัดแย้ง ในหมู่บ้านภาคเหนือ
(2516-2524) วารสารวิชาการ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 และ 2 (เมษายน 2527-ตุลาคม 2528)

คณะผู้ทำวิจัย

1. นายวรรณะ รัตนพงษ์

วท.บ. (ภูมิศาสตร์) วท.ม. (ภูมิศาสตร์)

ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครู เชียงราย

2. นายวิทยา วรรณศิริ

กศ.บ. (ภูมิศาสตร์) ศศ.ม. (ศึกษาศาสตร์)

ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครู เชียงราย

3. นายสำเริง วานิชกร

ศศ.บ. (สังคมศึกษา)

ภาควิชาสังคมวิทยา คณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครู เชียงราย

4. นางรณิดา ปิงเมือง

ค.บ. (พลศึกษา) ศษ.ม. (สิ่งแวดล้อมศึกษา)

ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยครู เชียงราย